

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23905
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	43
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 43

DISTINGUISE
TO
DO

distinguish ub II विविच्, विविनक्ति Kath Up,

BhP — विविच् caus विवेचयति Mn, Susd —

विशिष्, विशिनष्टि Sāmkhyak, Sarvad —

विशिष् caus विशेषयति Pat, Kās.

III अवग्रह्, अवगृह्णाति BhP, Susd — उपलक्ष्, —

उपलक्षयति, उपलक्षयते — प्रज्ञा, प्रजानाति RV, etc

— भिद् ७ (Dhātup 19.2) भिनन्ति, भिनन्ते ७।

भेदति (RV) L — लब्ध् ७। लब्ध्ति भव

Dhātup 7.27 caus ~~काञ्छयति~~ Hcat - विचि,

विचिकेति, विचिनीति etc, RV, TBh - विज्ञा,

विजानीति, विज्ञानीते RV, etc - विनिर्ज्ञा (only

pass विनिर्ज्ञायते) SBh - विपश्, विपश्यति (sarely

विपश्यते) RV, AV, AitBh, KathUp - विमन्

(only 1 pl प्ल प्ल विमन्महे) RV 10.92.3 - विलक्ष्,

विलक्षयति, विलक्षयते MBh, BhP - व्यवह,

व्यवहरति, व्यवहरते MBh - शिष् ८.7 (Dhātup

29, 14) शिनिषि (in TBd also शिंषति) Dhātup

— सम्प्रज्ञा, सम्प्रज्ञानति, सम्प्रज्ञानीते MBh, Hariv.

to clearly distinguish अवसो caus

अवसाययति Kir 1.29 to distinguish

by a rank संलक्ष्, संलक्षयति, संलक्षयते

to distinguish by a secondary mark

उपलक्ष्, उपलक्षयति, उपलक्षयते to

distinguish (from others) विशिष, विशिनिषि

MBh.

to distinguish one's self I पराक्रम,

पराक्रमति, पराक्रमते AV, etc — प्राट् only

3 pl pt प्राटिरे RV 10. 92. 11.

to distinguish one's self II आचीत् RV

— इट् RV, AV.

in order to distinguish निवेकार्थम् Mn.

distinguishing II अवच्छेदनम् L —

उपलक्षः - विच्छेदनम् MBh,

absence of distinguishing property

विलक्षित्वम् W.

the act of distinguishing II विज्ञानम्

(if f आ) AV, etc - विलक्षणम् W —

विशेषणम् Bhp, Sarvad, Sāh - संलक्षणम्

W — (as truth from falsehood, reality)

from semblance) विवेचनम् Hariv, Bālar,

sarvad, विवेचना.

the faculty of distinguishing and

classifying things according to their

real properties विवेकः chup, kāp, etc

the state of distinguishing विशेषणम्

Bhāshāp, विशेषणत्वम् MW any distinguishing

peculiarly सविशेषकम् MW.

distinction I भेदः ŚrS, Up, MBh, etc —

विशेषः Mn, MBh, etc — विशेषः ŚrS — (in logic)

अवच्छेदः -- विवेकः Mn, Sarvad, Suśr.

II अभिव्यक्ति f Pān 8.1.15, Sāh, etc —

उपलक्षः — कर्तः Bhp — पुरस्कारः Kau, Mit —

प्रपिचारः Suśr — भगः (itc f आ) RV, AV, Bḥ,

ŚrS, Bhp — भिद f Bhp — भिदा Kau, Bhp —

विकल्पः Nyāyas, Bhp — विकल्पनम्, विकल्पना

Sarvad — विचारणा Car — विच्छेदः MBh, Sāṃk

Sarvad — विभक्ति f Bh, Mn, MBh — विभागः

Nir, GēŚs, etc — विभाजनम् L — निमेषः

Var BhS, Kathās, BhP — विविक्तता L —

विशालता W — विशिष्टता Mit, विशिष्टत्वम्

Sāṃk, Vedāntas — विशेषक (ifc) Bhāshāp,

विशेष — विशेषणम् BhP, Sarvad, Sāh —

विशेषत्वम् L — वैशिष्ट्यम् Sāh — वैशिष्ट्यम् Cand

Tarkas, Sah, etc — वैशेषिकम् Kan —

व्यतिरिक्तता (BhP) व्यतिरिक्तत्वम् (sarvad) —

व्यतिरेकः Laty, Kav, Pur, etc — व्यवच्छेदः Sah

— व्यतिरिच्यते BH, Nyayam Sarvad —

व्याकरणम् MBh — व्याकृतिः SBh — व्यावृत्तिः TS,

TBh, Kavh — व्यावृत्तिः TS, SBh — शोभन् m

Maitreya, Bh.

absence of distinction अभेदः — व्यन्तरम्

(itc + अ) Hariv, causing a distinction

मिदाकर mtn Kavyad - श्रीकरण mtn

MaitrS desirous of distinction श्रीकवि

mtn MaitrS, AitBr distinction of caste

जातिता, जातित्वम् w distinction of

meaning अर्थभेदः (in phil) distinction

of objects according to their natural

properties पर्याप्ति † w distinction

of sounds वर्णविवेकः enjoying

distinction पूजावत् mfn Sāmk the

essence of distinction विशेषार्थः having

a distinction भेदिन् mfn Sāh lacking

distinction विच्छेदय mf (आ) n Kāv,

Kathās, BhP making a distinction

विशेषकृत् mfn RPrāt distinction
no disti

between अविभागः (gen) Pāṇ 1.2.33, kāś

Suse, etc not causing any distinction

अभेदक मन् Pat not knowing the

distinction between अविभागविद् मन्

(gen) MBh 8.3455 seeking for

distinction निरापारिन् मन् MBh the

sense of distinction निराचारः a state

of distinction विभागत्वम् Sarvad (in

rhet) a statement of distinction निराधः

Kauval to make too great distinction

between अतिविवृत caus अतिविवर्तयति

RV, Prāt want of distinction अपरिच्छेदः

without a special distinction अविशेषेण

Āp, Comm on Yājñ, etc — अविशेषात् ind

or in comp KatyŚr, Jaim, Gaut, Sullb.

without distinction I निविश म्(आ)n

MBh, R, etc.

II अविभागेन instr, ind, Pāṇ 1.2.33, & h

— निष्प्रकारक mfn Tarkas, ~~admitting~~

^{admitting}
[of distinctions] स्यविकल्प mfn Vedāntas

knowing distinctions विशेषज्ञ mfn Kāṇ,

Kathās possessing distinctions सविशेषण

mfn L.

distinguisher II विजितृ m w.

the state of a distinguisher विशेषणता

Bhāṣhāp, विशेषणत्वम् MW one who

distinguishes विवेक्तु मfn Rājāt

that which distinguishes अवच्छेदकः L.

distinguishing adj I भेदक Daśar, Kāvyāṇḍ,

Pañcar — विवेचक mīlak — विशेषक

Rājāt — विवेकिन् Rājāt — विशेषक L —

विशेषक L — अवच्छेदक — व्यावर्तिक f (इका)

MW — व्यतिरेकिन् Tarkas.

III विवेचन ‡ (ई) BhP — व्यभिचयक Sāṃkhya.

distinguishing an action and an

attribute गुणकमभिभाग w distinguishing

any thing from विभेदक (gen) (abl)

Eat distinguishing dainties (from

other food) स्वादुविवेकिन् Rājat

distinguishing the measure (in dancing)

ताडन-चनकः L (v.l. ताडन-चनकः)

distinguishing word विशिष्टवचनं Pan

8.1.74 endowment with some

distinguishing attribute विशिष्टगुणं

Cand, Tarkas, Sah, etc — endowment

with some distinguishing property

विशिष्टगुणं Cand, Tarkas, Sah, etc

having distinguishing attribute

विशिष्टवचनं MW having distinguishing

properties सविशेषक MW having some
distinguishing title साधारण MW not
distinguishing between good and evil
actions सांकेतिककर्मन् MBh 12.4220 (B.L
सांकेतिककर्मन्) not distinguishing the
colour अरुणपञ्च SBe 14 possessed of
some distinguishing property विशेषवत्
Bhp by distinguishing विभिन्न.

distinguishable adj II विभाव्य MBh, Kāv, etc

— संग्रह्य Kpr.

distinguishable through अभिलक्ष्य

(in comp) having the stars distinguishable

विचयतीरक Ragh to be clearly

distinguishable अतिप्राचित्, अतिप्राचिकित्

RV 1.55.3.

distinct adj I अभिव्यक्त Sāk, Ragh, etc

स्यपट TS, etc - स्युट MBh, VarBṛS, etc -

I

व्यक्त - विशिष्ट MBh, Rājāt, Sarvaad.

~~II अविक्लिष्ट R(B) 4.19.10 -~~

III अविक्लिष्ट R(B) 4.19.10 - अव्यतिकीर्ण L -

उद्भूत Bhāṣāp - निरुक्त ŚBṛ - पृथगात्मन् W

- प्रत्यक्ष f(आ) ŚBṛ, etc - प्रसन्न MBh, Kām

- भिन्न पद ŚBṛ, Kāv, etc - वयुनवत् RV - विचक्षण

परिपक्ष - विभक्त MBh, Kāv, etc - विविक्त Hariṇ

Kam विवकविशद् Rājat - विशिषिन् Bhp -

व्यवच्छिन्न Tarkas - व्यस्त Mn, MBh, etc -

स्पष्टार्थ (āṇ Yājñ, Sch.

the act of making distinct व्यक्तीकरणम्

Dhātup, Jātakam become distinct

व्यक्तीभूत the becoming distinct व्यक्तीभावः

Samk containing distinct syllables

स्फुरति Ratnāu distinct and not

distinct भिन्नाभिन्ना MW a distinct

answer प्रत्ययप्रतिवचनम् Śak distinct

(as speech) स्तच्छ f (आ) kathās

distinct from व्यतिरिक्त Mn, MBh, etc—

नाना (with insta) (esp in comp) (Pāṇ 5.2.

२१, १ स्वरादि) RV, etc the distinct

pronunciation (of every sound)

विभज्यपाठः Ping, Sch a distinct quality

विशेषगुणः Nilak a distinct result

शब्दम् L a distinct speech अर्थवत्

† Pan 1.3.48 — पृथक्शब्दः Vop having

a distinct meaning भिन्नार्थः Sak

having distinct properties पृथक्गुण W

having distinct tangibility उद्भूतस्पर्शवत्

Bhāshāp 55 made distinct व्यक्तीकृत

manifested from the first in a distinct

form (without preliminary symptoms,

as a disease) प्राक्काल Sus & more

(or most) distinct स्फुटतर Sis

naturally distinct निसर्गभिन्न MW

not very distinct नातिव्यक्त Var &

properly distinct from the nature of

the body and yet that by which it is

known नटस्थम् Vedāntak (in phil) &

substance of a distinct kind (as soul,

time, space, etc) निशेषगुणः W thoroughly

distinct सुविभात Nṛisllp uttering a

distinct sound पृथक्श्रुति R Prāt.

very distinct I I सुव्यक्त MBh, R, etc

(सुव्यक्तम्) - सुस्पष्ट Kathās, Rājāt.

I II परिव्यक्त - सुविशद Mṛicch.

(to pronounce) with distinct syllables

मन्थराक्षरम् Sāh to be clearly distinct

अतिप्रचित्, अतिप्रचलिते RV1.55.3.

to become distinct I व्यक्तीभू,

व्यक्तीभवति MBh, VerBrS, Rājāt.

III व्यावृत्त, व्यावर्त्तते (rarely P) MañtrUp

— प्रसद्, प्रसीदति (ep also प्रसीदते) KathUp,

kām.

to be marked as distinct विशेषणीय W

to make distinct I व्यक्तीकृ,

व्यक्तिकरोति, Kathās - स्पष्टीकृ,

स्पष्टीकरोति Sāy - विशिष्ट, विशिनष्टि

Sāṃkhyak, Sarvad.

distinctly I व्यक्ततया, व्यक्तत्वेन - स्पष्टम्,

kāv, Rājat - स्फुटम् kāv, Kathās.

II उद्देशतः - कण्ठतः - नाना (Pāṇ 5.2.29, 9

स्वरादि) RV, etc - वयुन loc pl RV 2.34.4

12619
24

- सम्यक् MW - सोल्लेखम् Viddh - स्फुटशब्दम् Sis.

the act of distinctly marking संलक्षणम्

संलक्षणम् W distinctly heard

पृथक्पुति Rbrāt distinctly marked

सुचिहित Vishṇ the not being

distinctly expressed अवाच्यत्वम् Sāh

not distinctly expressed अवाच्य mfn

not distinctly taught अप्रत्यक्षशिक्ष

12020

8

seeing distinctly प्रत्यक्षं MarkP.

speaking distinctly I स्पष्टभाषिन् ,

स्पष्टवक्तु MW - स्फुटवक्तु Can.

I II चाटु L.

to pronounce distinctly but slowly

निमद्, निमादयति Say very distinctly

परिव्यक्तम् MW - परिस्फुटम् Kād.

distinctness I व्यक्तता, व्यक्तत्वम् Up, Kathās

12621
26

-स्पष्टता Vishṇ - स्फुटता Bhatt, Kir -

विशदता Pañcat (U-2) - पृथग्भावः Kathup, ~~f~~

MBh, etc.

II वयुन RV 2.19.3, 3.29.3, etc -

वैशद्यम् Sāy - वैस्पष्ट्यम् Pañ 5.3.66, Vārtt 4

- व्यक्ति ~~f~~ MBh, Kāv, etc - व्यक्तिता, व्यक्तित्वम्

MW. _____

a distinctness of perception परिच्छेद व्यक्ति

f Mālatim distinens (of sound)

व्यावृत्ति f kāth distinctness (of voice)

व्यावृत्ति f kāth.

distinctive adj II व्यावृत्ति f (इका) MW.

any condition which is without

distinctive mark विलक्षणम् L

distinctive (as a property) विशेषणम् W

any state which is without distinctive

mark विलक्षणम् L a distinctive mark

प्रज्ञानम् AV, MBh, R, etc.

distinguished adj I विविक्त MW —

विशेषित Samk — विविक्त Kap, MBh, Bhp —

विशिष्ट MBh, Rājāt, Sarwad — अविच्छिन्न

Sarwad, etc — विलक्षित Bhp — चिह्नित Mn 2.

8.10, Yājñ 1.318, 2.6.885, Pāñcat, etc —

उपलक्षित Mārkp, Yājñ, Mn, Kathās, etc —

विशेष: Cin Comp).

I II उपदर्शित - चेतन $\pm$ (ई) RV, AV 9.4.2) -

वैशेषिक $\pm$ (ई) MBh - व्यक्त L - व्यवच्छिन्न

Tarkas.

not-distinguished I II अविकल्प

BhP, etc. $\neq$

difficult to be distinguished from each

other ग्रथित MBh 1.5.12, BhP 44

distinguished by I विशिष्ट (loc instr

adv in तः or comp) Mn, MBh, etc —

लक्षित (instr or comp) Mn, MBh, etc.

II प्रतिभिन्न (instr or comp) Kum 7.7.35

— प्रविभक्त (instr & comp) Bhag, Śank.

distinguished by what? किंविशेषण Comm

on Nyāyad easy to be distinguished

सुविज्ञान RV distinguished by gender

भेद्यलिङ्ग L distinguished by the

binding of the muñja girdle

मौञ्जीबन्धनाचिह्नित Mn 2.170.

2 I प्रकृष्ट Mn, MBh, etc - महागुण MBh,

Prab - महात्मन् MBh, R, Pañcat, Suse -

आर्यमिश्र.

2 II अञ्जित - ककुभ VS, TS - चित्र ६ (आ) RV

- प्रकर्षिन् Jātaka - प्रभव RV - प्राधानिक Bhp

प्रावर्ग † (ई) RV - विभागवत्, विभागता Sarwad

— विशिष्टम्, विशिष्टम् MBh, Mricch, Samk

— शुभ † (आ) W - सम्प्रज्ञात Yogas - सुचेतन AV,

सुचेतुन Bhatt 9.65.30.

any distinguished man पुन्नागः L

distinguished among the great

महाविशिष्ट Pām 6.3.46, Vārtt 1, Pat.

2I distinguished by 2I महत् (itc)

Sak - भासुर ifc Cat - प्रपर f (आ)

Hariv.

२II अभिजात (comp) Jātakam - धुर

(ifc) Bālar 1. 11 - धुर्य (comp) Bālar ३ $\frac{2}{3}$

— वृद्ध (instr comp) Mn, MBh, etc —

शोभन f (आ or ई) (instr or comp) MBh,

kāv, etc - सुपालि (ifc) Hcat

a distinguished family महत्कुलम्

Pañcad a distinguished man

श्रेष्ठिन् m AitBr, SāṅkhBr, KaushUp

a distinguished person अवतारः

a most distinguished person

प्राधान्यः Vet a person distinguished

by प्रवीरः (comp) MBh, Kāv, etc (ifc)

f आ) distinguished for शक्तिने (etc)

MBh, Kāv, etc - शक्तिन् (with inst, comp)

Sinhās distinguished for learning

विद्याविशिष्ट w distinguished in

शोभन f (आ or ई) (instr or comp) MBh,

Kāv, etc distinguished in battle

आहवशोभिन् MBh distinguished

knowledge विशिष्ट बुद्धि f MW having

a distinguished colour विशिष्टवर्ण

MBh having distinguished Rishis

126.3/ 36

शुनार्षि TBh highly distinguished

महेशाख्य Buddh in a distinguished
manner सुधक्, SV, RV.

more distinguished २ II प्रतिविशिष्ट

MBh - श्रयस्, RV, etc - श्रष्ट (आ) Mn,

MBh, etc.

most distinguished 2 I प्रधानतम

MBh, Sus'h. - सुविशिष्ट Hcat.

2 II प्रधानभाज् MBh.

the most distinguished among men

लोकज्येष्ठः Buddh most distinguished

personage प्रधानपुरुषः Mn, Mālav.

to be distinguished I विवेचनीय mfn

W — विश्लेषणीय mfn W — विश्लेष्य mfn,

विश्लेष्यक (ifc) Bhāshāp.

I II निमन्थ्य mfn W — विभज्य mfn Pāṇ. 5.3

& 57.

not to be distinguished अपृथग्विवेक्य

mn MaitrUp easy to be distinguished

सुविज्ञेय mn kathUp (in gram) the

word to be distinguished (from ~~another~~)

another word which is called

vi-seshana) विशेष्य mn Pāṇ, Tarkas,

Vedāntas, विशेषक (etc) Bhāshāpo

being distinguished 1I विशेष्य mfn

विशेष्यक (itc.) Bhāṣya.

1II विभक्त्य mfn Pāṇ 5.3.57.

the being distinguished व्यवस्थिति f

Bhag, Nyāyam, Sarvad the not being

distinguished (from each other)

अविभक्तत्वम् Jaim.

to be distinguished 1I भिद् pass भिद्यते

Sāmkhyā, Kāv, etc — विशिष्ट pass विशिष्यते

(instr) Prāt, Ragh — विज्ञा pass विज्ञायते.

1 II स्फुर cl 6 (Dhātup 28, 95) स्फुरति (m cl

also स्फुरते) Rājat, Kathās, MärkP.

to be distinguished as व्यावृत्त, व्यावर्तते

(rarely P) MaitrUp to be distinguished

for शाब् cl 1 शाब्ते (instr) Sin hās, Sis,

Sch to be distinguished in some

12030 41

particular form of व्यावृत्, व्यावर्त्त

(rarely P) Maitr 11p very distinguished

मुचित्र ४ (आ) AV well-distinguished

मुप्रावर्ग mfn RV.

to cause to be distinguished । II उपलभ्

caus उपलम्भयति BhP 4.1.25.

to wish to distinguish । II विचिन् desid

विचिकित्सति RV 4.16.10.

distort vb । I साचीकृ, साचीकरोति kāu,

kathās - विकृष्ट् caus विकृष्टीयाति Bhp.

to distort (mouth, eyes, etc)

निर्भुज्, निर्भुजति Yājñ, Suśr -

(the brows) कुटिलीकृ Ratnāu.

distortion । I साचीकृतम् W.

distorting विकृष्टकरणम् ~~W~~.

accompanied by distortion of the

eyes (as a fever) भुग्नदृश, भुग्ननेत्र

Bhpe distortion of the face

मुखभेदः MBh distortion of the

features भङ्गिविकारः, भङ्गीविकारः Rād.

distorting वक्रीकरणम् w.

distorting the eyes विवृतक्षिप्तम् (आ)

n R distorting the eyes विमोचन

mfn MBh distorting the limbs

(in agony) निवृत्ताङ्ग मथ R.

distorted adj. I साचीकृत MBh, Kāv, etc

— विवर्तित सुसं — निर्भुज MBh, सुसं

— भुज असुसं, MBh, etc.

II विक्षिप्त — विडम्बित Hariv —

व्याकुञ्चित L — व्याविष्ट MBh, R, Dās, सुसं

— व्यावृत्त ShaduBh.

not-distorted अविभ्रान्त Dās

consisting of the distorted image
of a sick man प्रतिच्छाया मय (ई)
 Car the distorted image of a sick-
man (indicative of approaching
death प्रतिच्छाया Car distorted
in form विकृताकार MBh a face
distorted by sickness मुखमङ्गलः
 Kad, Gāruda P having a

distorted face विकृतवदन W

having a distorted shape

विकृतमूर्ति MW.

distract ^{७७} I व्याकुलय Nom व्याकुलयति रिण्कार,

Pañcat.

II अपतद् P पारिग्र, Yājñ — प्रकृष्,

प्रकृषति R.

in order to distract the mind

मनोव्याक्षेपार्थम् H Paris to distract

anyone's thoughts व्यग्रस्य Nom व्यग्रयति

Car.

distraction n II विक्षेपः Maitr Up, Yogas,

Mālatīm — विक्षोभः MBh, Kāv, etc.

II मोहः AV, etc — व्यग्रत्वम् — शून्यता Susr,

Sarvad शून्यत्वम् Kāv, Rājat, Sarvad —

संवाधिता Cat.

distraction (of mind) ^{HPPI} II व्याक्षेपः

Hariv, VarBrS, etc.

II क्षिप्तम् Sarvad — वैयग्रम् MW.

distract (of thought) व्यासङ्गः Nyāyas.

distractor n विकर्षणः MW.

one who distracts प्रकर्षणः MBh.

not distracting अनैश्चारिक mfn Āpast.

distracted adj II व्याकुलित MBh, R, etc.

II मुग्ध AV 6.3.3, AitBr, Yājñ, MBh, etc

— प्रकृष्ट MW — प्रमुषित Bhp, Kathās —

बहुलकृत MBh, Hariv — व्यग्र f (आ) —

व्यवर्तन R — व्यामिश्र MBh — शून्य † (आ)

MBh, Kāv, etc — ~~संयु~~ सम्प्रमुषित L.

distracted by passion मदविक्षिप्त L

distracted in mind संविग्नमानस MBh

— क्षिप्तचित्त having the heart distracted

व्याक्षिप्तमनस् (Pāṇcat) व्याक्षिप्तहृदय (R)

having the heart distracted with sorrow

शोकसंविग्नमानस Bhag having the mind

distracted व्याक्षिप्तमनस् (Pañcat)

व्याक्षिप्तहृत्स (R).

to be distracted । II उन्मद्, उन्माद्यते TS,

Tib., Tāndyabre, jñe, Māh, Kathās.

utterly distracted व्यतिमूढ Havi.

distraught adj । I विक्षिप्त ^{pad} Saravāṇ.

। II विद्रुत R, Pañcat.

distraught in mind विक्षिप्तचेत Madhus.

distress vb । I संतप् caus संतापयति MBh, Kāv, etc

प्रमथ्, प्रमथति, प्रमथति MBh, Kāv, etc - प्रमथति

caus प्रमथयति MBh, R, Hariv - प्रमु, प्रमुनोति

Suss, Bhatt.

। II अनुतप् caus अनुतापयति - अभितप् -

अभितप् caus अभितापयति - अर्द caus अर्दयति

MBh, etc - उपपीड् caus उपपीडयति Mn, Kām,

- दह् ५ । दहति (ep also ३) MBh, etc - दु,

८५ दुनोति AV 9.4.18, MBh, VarBṛS, kav —

दुःखाकृ ऽis २.॥ — मथ् ८१, १ मथति, ~~मथयति~~

मन्थति, मथ्नाति

मन्थयति (Ved and ep also मथते, मन्थते, मन्थीते)

AV, etc — यत् caus यातयति, यातयते Bhp —

विकलीकृ, विकलीकरोति ऽis, Gīt, etc — निगू caus

निगूपायति Bhp — निहन् caus निघातयते MBh —

— शुच् caus शोचयति, शोचयते AV, ṢBṛ, MBh

— संसद् caus संसादयति R — सद् ८१, ६

सीदति (ep also सीदते, Ved सद्यति, सीदति, सीदते)

Mn, MBh, etc - समर्द्ध caus समर्द्धयति MBh.

। III तुम्ब cl । तुम्बति Dhātup 11.38, cl 10

तुम्बयति Dhātup 32.114.

to distress greatly अतिदृष्ट् - अत्यर्द्ध

Bhatt.

distress n II संतापः (itc f आ) MBh, Kāv, etc

- बाधः RV, etc - र्वेदः Pāṇicat, etc - आबाधः,

आमधा MBh, Mn, Śuśr, Kir, etc.

111 अमीवा RV, AV, VS - अरति f MBh, BhP,

etc - अलक्ष्मी - अवर्ति f RV, AV - आदीनवः -

आपद् Mn, Hit, Ragh, etc - आसः L -

आसवः L - इति f - उत्तापः - (?) कठम् -

कृष्टि f L - केशः SvetUp, Mn, Yājñ, MBh, -

etc - कयिः (ganyā ज्वलादि) L - गहनम् L -

लामः W - दीनम् Hariv, Pañc - दुरिति f TBh -

दुर्गति ‡ MBh, Kāv, etc — दुर्गम् RV, AV, Mn,

MBh, etc, दुर्गः (only Pañc 5.76, Bṛn) —

ॐ

दुर्भिक्षम् (rarely दुर्भिक्षः) TĀ 1.4.3, Mn, MBh,

etc — दुर्वृत्ति ‡ MBh, R — दू ‡ — दौर्गत्यम्

MBh, etc — नाभीतम् L — निष्ठा L — दम्भम् RV 7.

104.10 — दावः L — परिध्वंसः MBh, Hit —

परिधि ‡ RV — पिठः W — भयम्, भयानि m ‡

RV, etc — मन्यु m MBh, Kāv, etc, मन्यु ‡ L

विधानकम् L -- विधुरता, विधुरत्वम् ^{Kāv} ~~MBh~~, Sarwad

— विधुरम् Kathās — विष्णुः Yājñ, Uttarā —

विप्लवः Mn, MBh, etc — विषमः (only L) विषमः

(only L) Pāṇ 3.3.63 — विषमम् MBh, R, etc —

विसुरणम् Vikṛ 4.19, विसुरितम् L — वृजिनम् Bhp

— विसरम् (itc f आ) MBh, Hariv, Kāv, etc —

वैषम्यम् MBh, Kāv, etc — व्यसनम् Mn, MBh, etc

— संकर (prob) — संकुलम् Bhp, Märkp — संचारः

(itc f आ) W - सम्बाधः RV, AV, MBh —

सम्भारामः MBh .

any national distress (such as

famine, plague, oppression, eclipse, etc)

उपश्रवः being in distress सम्पदः mtn

Pañcat beyond the reach of

distress अत्यन्तम् mtn VS.

causing distress I लपन mtn RV

2.23.4, 10.34.6, AV 4.19 - उद्भगकर,

उद्भगकारक, उद्भगकारिन् mf Paricat.

I II अनवन mf (ई Sis 6.37) n.

causing great distress महाभीषणक

mf MBh, Hariv, R a cry of distress.

करुणध्वनि m Vikr cries of distress घोषः.

RV, AV, etc dissipating distress(?)

करुणध्वः L distress (caused) by war

12655

4

or
or disease शास्त्रामयार्ति ५ VarBrS

distress for debt (in the legal sense)

आचरित Mn 8.49 distress (in breathing)

संतमकः Suse distress (occasioned by

separation from a beloved object) उद्भूतः

MBh, Ragh, Pañcat, etc distress of a

country देशोपसर्गः AV 19.9.9

distress of mind दुराधि m Kār 1.28

distress of the moon विधुपरिद्वंसः

Śringār fallen into distress विषमगत

mfn Āpast - कृच्छ्रपतित mfn Kathās

filled with distress of mind कश्मलमय

mfn Comm on R 2.42.22 free from

distress विज्वर mfn (आ) २ MBh, R, etc

free from distress of mind विगतज्वर ###

mfn Nal.

a great distress ।I महासंकटम् Bharts

— समुत्पीडनम् Dhūrtas .

।II महामीति † L .

having distress सकृच्छ्र मत्न MW

having distress of heart सहृदय मत्न

MBh in distress क्लृप्तम् MBh, Pañcat,

Vet, etc — क्लृप्तम् Bhp 1. 9.12 ingreat

distress शोककलण मत्न R mental distress

तपनम् Kāth 28.4, Sāh 3 not fallen

into distress अनापन्न मन् a practice

only allowable in time of distress

आपद्धर्मः Mn producing distress of

mind कश्मलमय मन् Comm on R 2.42.

22 relieving the distress of the

suppliants प्रपन्नार्तिहर मन् (ई) n MW

removing distress दुर्गतिनाशिनी ^{BrahmauP} ~~Bh~~

12659

season of distress आत्मकालः Mn, Pañcat

suffering distress क्लिष्टितवत् mtn W —

उद्देगिन् mtn L the relieving of distress

आत्यपहरणम् time of distress आपत्कालः

Mn, Pañcat to cause distress तप् caus

तापयति, तापयते pass तापयते AV 19.28.2,

MBh, etc to live in distress कठं अ० कठति

Dhātup 9.48 — तक् अ० १ Dhātup to

put in distress सद् caus सादयति,

सादयते MBh, Kāv, etc.

distressing

~~distressing~~

II उत्तापनम् Hcat.

II प्रतापनम् MBh, Susṣ - विडम्बः MW -

विह्वलनम् L.

distressing enemies शत्रुनाथक मfn

MW, शत्रुनाथन मfn TS distressing a

kingdom राष्ट्रकषेणम् Mn 7.112.

distressing adj I पीड़ित, (ifc) Naish —

क्लेशद - तापन f (ई) ifc MBh, Hariv 9427,

R. —

II अर्धेन ifc R, Bhp, etc - उद्वेजक Śārng,

उद्वेजन Kathās, Kām - तप ifc see ज्ञतप

परंतप -- दुर्दर w - निःसुख w - सकृच्छ

MW.

a distressing experience निषादनम्

Kuval very distressing सुकृश Kathās

distressful condition व्यसनाव्रणत्वम् MW.

distressed adj I संतप्त MBh, Kāv, etc -

दुःखार्त MBh 1.1860 - उत्तापित - पीडित Mn, MBh,

etc - व्यथित MBh, Kāv, etc - क्लेशित MBh 3.

10872 & 11173, 4.1296, MārkP 20, Śringār.

III अव्यथित MBh 1.4116, Pāṇ 7.2.25, Sch -

अवसन्न KātyŚr, MBh 4.198, etc - आबध T -

आयस्त - अक्लिष्ट Car - उभान्त MBh, R, VarBṛS,

etc - उद्विग्नचित्त, उद्विग्नचेतस्, उद्विग्नमनस्,

उद्विग्नहृदय MBh, BhP, MārkaP, etc - उपतप्त -

उपपीडित - उपप्लुत - उपहत MBh, R, Hit, Kathās

- कृच्छ्रगत MBh, R, Bhartṛ - क्लिष्ट R, Mālaṇ,

Śak, etc - शूलक f (आ) (Naigh 3.2) L - खिन्न

Mn 7.141, MBh, etc - खेदान्वित - खेदित R, etc

- तपस्विन् (Pāṇ 5.2.102) TS 5.3.3.4, R 2f,

Śak, Mālaw, Bhp, Sāh - तप्त R 3.55.15, Megh,

Śak — तान्त W — तापित Bhp 8.5.13, Cit,

Rājat 3f, Bhatt — दग्ध Ritus 1.10, Amar 24,

Rājat — दुःखचारिन् R 3.23.14 — दुःखाच्छिन्न W

— दुःखजात Pāṇ 4.1.52, Vārt 5, Pat 6.2.170

— दुःखदग्ध W — दुःखान्वित W — दुःखित — दून

(Pāṇ 8.2.45) Av. MBh, etc — निषण्ण MW —

प्रपन्न W — विकृव ‡ (आ) MBh, Kāv, etc — विदून

W - विधुर f(आ) MBh, Kāv, etc - विधुरीकृत Rājāt

- विपन्न + धित - विमनस्क MBh, R, etc - विह्वल

f(आ) MBh, Kāv, etc - व्यसनाप्लुत - आर्त Divyān

- शान्त RV, etc - सङ्ख्ये f(आ) Kathās, Rājāt

- समापन्न L - समायस्त R - समुपप्लुत R

- सम्परिप्लुत f(आ) MBh - सम्प्रतप्त Sūtr, Kām

- साभिताप Kathās.

being distressed II संतप्यमान Bhp -

क्रियमान MBh, R - आद्य Kāṇ, kathās,

पर, etc.

I II अद्यमान.

the being distressed पीडितता, पीडितत्वम्

Susā being in distressed circumstances

स्थितुर् (आ) W deeply dressed

परममन्युमतु Nal distressed (as the

mind) विनिहत MBh distressed by

fatigue श्रमखिन्न R distressed by

heat धून W distressed by thirst धून

W distressed for want of food

भोजनव्यग्र MW distressed for (want of)

a livelihood वृत्तिकर्षित Mn 8.411, MBh,

वृत्तिक्षीण MBh distressed (esp by Rāhu,

said of sun and moon) उपरक्त R,

Var Brs, etc.

distressed in mind ।I खिन्नमानस Bca³

।II दीनचित्त, दीनचेतन Kāṇ, दीनधी MW,

दीनमनस्, दीनमानस MBh - परिदीनमानस R,

परिदीनसत्त्व MBh - विह्वलचेतन (MBh)

विह्वलचेतस् (Kathās) - श्रान्तचित्त (Cāṇ)

श्रान्तमनस् (Śak), श्रान्तहृदय R.

a distressed man कठेर: friend of the

distressed आर्तबन्धु m greatly distressed

समुक्लिष्ट Suse made distressed

खेदयितव्य Ratnāu 2. $\frac{13}{14}$, Prab 6. $\frac{24}{25}$

one who suffers himself to be distressed

by a woman स्त्रीबाध्य MārkaP sorely

distressed प्रद्राणक ChUp ^{very} ~~very~~ distressed

सुविद्वल १ (आ) MBh, Kathās.

to be distressed 11 बाध्य Kāu, Kathās, Pur,

etc — व्यथितव्य MW.

II विडम्बनीय MW.

to be distressed. I दह् pass दह्यते (दह्यति

Mān 4.2.15, MBh 1f, 12f) MBh, etc - संदह् pass

संदह्यते Ragh - उक्लिशति, ~~उक्लिशति~~ - प्रव्यथ, ^{उक्लिशति}

प्रव्यथते MBh, R, etc - संतम्, संताम्यति Pit

— खिद् cl 4 खिद्यते (rarely P MBh 2.2428, BhP,

Bhatt.) R, Śak, Pañcat, etc.

II तंस् Intens ण्य, तन्त्यति १ कष्ठादि—

तम् ५४ ताम्यति (Pāṇ 7.3.74, rarely Ā R

2.63.46) RV 2.30.7, Kāth, TBh, etc — दुःखाय

Nom दुःखायते Mālav 5.3 — दुःखीय Nom दुःखीयति

Mit 2.25 — (?) बल् ५ । बलति दित — भिक्ष् ५

। भिक्षते (ep also भिक्षति) VS, etc — विदु, विदुनुते,

विदूयते (ep also विदुयति) MBh, Bhp — विमृष्,

विमृष्यति, विमृष्यते, विमर्षति, विमर्षते W —

संसद्, संसीदति (Ved also संसीदते and संसदति)

Mn, MBh, etc.

I III कूट् ८ 10 कूट्यते Dhātup 35.38, कूट् ८ 10

कूट्यते Dhātup 33.28.

to be distressed about संतापः (acc

with कृ [gen]) to be greatly distressed

विपरितप् pass विपरितप्यते R to feel

distressed after (another) अनुसंज्वर

अनुमुह to feel distressed at

अनुमुह MBh 1.143.

Sn.

distribute ub I भञ् caus भाजयते Gaut —

संविभञ्, संविभजति, संविभजते MBh, Kau,

etc — विभञ्, विभजति, विभजते RV, etc —

अंश् cl 10, अंशयति L, also occasionally

अंशयते L, also अंशापयति L — प्रविभञ्,

प्रविभजति Prasin Up, Mn, MBh, etc.

II आधिविद्या ऽBr, etc — अनुव्यूह ऽBr

— अग्निविभञ् A ऽBr — कृप् caus कल्पयति,

कल्पयते RV, AV, AitBh — त्यज् ल। P Ā —

नितु^श, नितोशते RV — नितुश् caus नितोशयति

RV 8.55.8 — परिकृप् caus परिकल्पयति

Mn, Var, MBh — भज् ल। (Dhātup

33.29) भजति, भजते RV, etc — मण्ड् ल।

मण्डते Dhātup 8.19 — विकृ, विकरोति, विकुरुते

RV, ŚBh — विग्रह्, विगृह्णाति, विगृह्णीते

(Ved also विगृह्णाति, विगृह्णीते) RV, ŚBh, TBh,

Kaṭṣ, ṣṇ — विचि, विचिनोति, विचिनुते RV —

विदय्, विदयते RV — विदा, विदधाति R —

विद्या, विदधाति, विदधते RV, etc — विद्य caus

विधास्यति (specially विधास्यते) RV, ṣṇ, Kauṣ

— विनिधा, विनिदधाति, विनिदधते TS, ṣṇ —

विन्यस्, विन्यस्यति (specially विन्यसति) At, 11

11ab, etc — विवृ, विव्रते RV, AV, VS —

विमंह्, विमंहते RV — विवृज् caus विवृजयति —

विश्रण caus विश्राणयति Gobh, MBh, etc —

सन् cl 1.8 सनाति, सनते, सनोति, सनुते RV —

व्यवसृज्, व्यवसृजति, व्यवसृजते MBh 8.959 —

व्यादिश्, व्यादिशति TS, etc — व्युपास्, व्युपास्यति

ŚBh — व्यूह्, व्यूहति (ek also व्यूहते) TS, ŚBh,

ŚS, ŚUp — संनिर्वप्, संनिर्वपति AitBh —

सम्भा, सम्भाति, सम्भिमीते RV 3.1.15, 5.4.2.

I. III पुष् cl 4 पुष्यति Dhātup 26.106 (u l for

०युष् १ ७ — बुस् ८ ४, ब्रुस्यति — ०युष् ८ ४

०युषति Dhātup 26.7, प्युस्, प्युष्, व्युस्, वृस्. ~~वृस्~~

to distribute (food) क्षद् ८ १। क्षदते AV_{II}!

10.6.5 to distribute abundantly वृष्,

वि वृषति to distribute and transpose

(verses or parts of verses) विहृ,

विहरति (rarely वि) Bz, Srs to distribute

completely सम्भज्, सम्भजति, सम्भजते Say

— निरवदो, निरवदाति, निरवद्याति TS

to distribute (e.g. grain for sacrificial

purposes) निर्वप्, निर्वपति, निर्वपते

to distribute in return प्रतिनिर्वप्,

प्रतिनिर्वपति TS, TBz, Kauś — to distribute

in taking out व्युद्, व्युद्दाति TS, ŚrS,

Nyāyam to distribute liberally संधू,

संधूनोति, संधूनोति RV to distribute

plentifully उद्भूत A to distribute

severally प्रातिविभज् (only प्रातिविभज्य)

Kātyās to distribute too much

प्रातिविद्या cl 3, प्रातिविद्यते SBr unable

to distribute आवेक्षिष mfn Pān 6.2.

157 seq, sch.

distributing n. II वण्टनम् || L - सम्भजनम्

Sāy.

I II दिति f RV — परिकल्पनम् — परित्यजनम् W —

परिनिर्वपणम् W — विकर्षणम् MBh, BhP —

विचालः Pāṇ 5.3.43 — ^वयसर्गः Pāṇ 5.4.2 —

व्यासः AitBr.

distribution n II संविभागः Āpast, Gaut, MBh,

etc — प्रविभागः Mn, MBh, etc — विभागः RV,

AitBr.

II त्यागः (Pāṇ 6.1.216) KātyŚr, Mn, etc —

प्रातिविभागः Kātyāṣṭhī — भक्ति + RV, Tāṇḍīyāṣṭhī,

etc — विग्रहणम् TS, Tāṇḍīyāṣṭhī — विदायः

Pañcav (५१) — विनियोगः Nir — विहारः

(once in Bhiṣṭī विहारम्) Hitāṣṭhī, Lāty — व्यूहः

R, Varāṣṭhī, etc — सम्भक्ति + Dhātup.

by a fivefold distribution पञ्चविग्राहम्

Āśvīyāṣṭhī distribution (esp of fluids)

निग्रहः Kātyāṣṭhī distribution of

a sacrificial meal दानः (only in

RV) distribution of food दानः (only

in RV) a distribution of food at a

sacrifice सत्तपरिवेषणम् AitBr

distribution of gifts सृष्टे † Mn 3.255

a distribution of gifts at a sacrifice

सत्तपरिवेषणम् AitBr distribution of

shares निरवदानम् Jaim, ApŚr

distribution of spiritual liquor

सरकः, सरकमः L The distribution of

The Dhishnya fires ^U द्येय्यावेहरणम्

Laty, Drāhy distribution of wealth

धनविभागः MW — रत्नधेयम् RV

fruit distribution फलचारकः L

not fit for distribution अनवदानीय

+ Maîtres, The universal distribution

व्याप्ति $\pm$ Kap, Nyāyam, Sch

wishing for distribution विभागेच्छु

mfn MW.

distributor n I वष्टकः MW—विभक्तृ

mfn (with gen or acc) RV, ŚBr.

II दानः RV, 7.27.4 — पर्यवदापायेत् m

Divyāu — त्रजकः — भागद्वयः VS, TS, Bṛ —

त्रिकलकः MAJh — विद्यते m RV, VS, AV —

विभागकः Pañcar - विधातृ m RV, etc.

being a distributor विभाजकोभूत mfn

Cat distributor of monk's dresses

चोवरभजकः Buddh, & The distributor

of utensils (in a temple) भागुभजकः

Buddh one who distributes विभक्तृ

mfn (with acc or gen) RV, SBc —

सम्भक्तृ mfn Nir, Sāy ~~मन्त्र~~ one who

distributes anything क्षन्तु m (Pān

3.2.135, Vārtt 6, 6.4.11), RV 6.13.2,

AV, ŚBr, ŚāṅkhŚr one who

distributes (food) अभिक्षन्तु m

RV 2.29.2 & 7.21.8 one who scatters

i.e. distributes abundantly आकरः

RV 3.51.3, 5.34.4, 8.33.5 what

distributes परिक्षेपिन् mfn w

who distributes परिक्षोपेन् mfn W

who does not distribute food

असृष्टान्न mfn.

distributing adj I विभाजक Hariv.

II नितोशन RV — (prob) फारिव RV 10.106.

8 — रराण, ररावन् RV — विधातृ f (विधात्री)

— सनेरु RV 10.106.8, सम्भक्तृ Sāy.

all distributing विश्वदावन् AV

by distributing five times

पञ्चविंशतिम् Āśvīr distributing

(anything evil) वर्षिन् (mostly ifc)

Sāikh Gr., etc distributing corn

धान्यद distributing food उपहरणम्

distributing goods (?) कृतद्वसु RV

8.31.9 distributing liquor अनुतर्षणम्

L distributing rays प्रविभक्त राशे

Sak distributing wealth रत्नभाज्

RV a wooden implement for dis

distributing the Purodāsa शृतावदनम्

KātyŚr.

distributiveness adj जीप्सा APrāt, Pān,

Śamk.

distributed adj II संविभक्त Hit 4.50 —

सम्भक्त — प्राविभक्त Mn, MBh, etc — भाजित

W — चक RV, etc.

I II निरुत्त — परिकल्पित Mn, MBh, Kāv, etc

— परिकल्पित MBh — विदत्त Kāv on Pān

7.4.47 — विद्वत् RV 10.45.2, etc — विवर्तित

Māh RP — विवर्तित Pān, R, etc — विवर्तित —

विद्वत् — व्यादेश MBh, Kāv, etc — व्युद्,

व्युद् Mn, MBh, etc.

not distributed I II अनिरुत्त.

distributed among निमक्त (instr)

AV, etc distributed by heaven

दुमक्त RV distributed by the gods

देवमक्त RV having distributed

निमज्य—निनीष्य माश having the

rays distributed प्रावेमन्तरश्मि Sak

well distributed सुविमक्त Haris, Subr,

BHP—सुप्रतिच्छिन्न L where of

oblations have been distributed all

round निर^{स्त}क्त_^नाले ऽदि.

to be distributed । I विभाजनीय पान, etc,

Kull I — भाज्य.

II आद्यातव्य comm on Nyāyam — विकल्प

VerBES.

to be distributed among संविभनजीय

(dot) Kull on M. 7.77.

to be distributed ।। विद्या pass विद्यमाने

अग्रे, अग्रेति (instr) क्वाथ - त्री, वेति AV, etc.

to be distributed over अग्रे, अग्रेति

(instr) क्वाथ.

to cause to distribute ।। विभज् caus

विभाजयति. AV.

The act of causing to distribute

विभाजनम् MW.

caused to be distributed । I विभाजित

mfn VarBṛs, Kathās.

to desire to distribute । II वित्तम् desid

वित्तिसते ऽभ्र.

to wish to distribute । II विद्या desid

विद्यित्सते, विद्यित्सते Bhp.

wishing to distribute । II विद्यित्समान

mfn.

district ॥ II वाट: Dev - पट्टा Cat - चक्रम् L

— ग्रामजातम् L — प्रदेशः (i/c ± जा) (often

in comp with a part of the body) MBh,

Kāv, etc, प्रदेशम् Vedic.

II गज्यूते ± (वि. 6.1.79 Varāt 2f) RV,

AV, TS 2 — गोचरः Kath Up 3.4, Mn 10.39,

MBh, etc — तृणवत् R 3.15.41, तृणप्राय mfn

— निर्गः L — पञ्चः, पञ्चम् L — प्रतिजागरणः,

प्रतिजागदगकम् (!) Jnsce — पाठम् (rarely

पाठ) Pañc — फुल्लरीकः L — भूमन् MānGd

— भूमे f RV, etc — मण्डलम् (rarely मण्डलः)

9 अर्धमादि and f इ व गौरादि) Jnsce,

'AVParis', Māh, etc — राष्ट्रः (Māh 13.3050)

राष्ट्रम् RV, etc — लोकः Sāh — विजयः HParis

— विषयः (if f जा) Mn, Māh, etc.

any district विजितः, विजितम् Lalit

being in a district प्रदेशस्थ MW

Buddha's district बुद्धक्षेत्रम् Kārand

a chief of a district प्रादेशिकः Kaus,

प्रादेशिकेण denotative of a district

(as a suffix) वैषयिक mf (ई)n Pat

a district abounding in Yavāsa

यवासिनी १ पुष्करादि The district

formed by a country जनपदमण्डलम्

Car 3.3 a district frequented by

gods नन्दिक्षेत्रम् Rājat The district

governed by Varuna वरुणेशदेशः

Ganit The district inherited by the

descendants of Dāsamitra

दासमित्रमत्तम् (१ पेषुकायादि)

The district of Kāñci हस्तिगिरि म०

a district of land इमांशः

district of Parvati (Durgā) पार्वतीक्षेत्रम्

↳ The district of Shū-Kantha

ओकठनिलयः Kathas The district of

Vraja व्रजमण्डलम् Matsya-जनम्

↓ MW The governor of a district

ग्रामजातेन m & knowing a district

देशज्ञ mfn R occupying a wide district

महत्क्षेत्र mfn & relating to a district

(as a suffix) त्रैषायिक म/इ) न Pat

The sacred district of the Ganga

i.e. the river Ganges and two

Kroasas on either of the banks (all

dying within such limits go to heaven

whatever their crimes) गङ्गाक्षेत्रम् W

situated in a district प्रदेशस्य म/न

W a surrounding district

मण्डलम् (rarely मण्डलः १ अक्षरादि and
 १ २ १ गौरादि) Mn (esp 7.154 etc) Yājñ,
 MBh, etc.

distrust vb । I शङ्क ल ।, शङ्कते (ep also f)

(acc) Bṛ, MBh.

। II परिशङ्क, परिशङ्कते (acc) MBh, R, etc

distrust n । I अप्रत्ययः - विप्रत्ययः MBh,

Kāv, etc - शङ्का (if ± आ) Bṛ, etc.

। II आशङ्का - परिशङ्का Jātakam.

causing distrust अप्रत्यय distrust

must be felt परिशङ्कनीयम् (n impass)

distrustful adj. I विशङ्कित MBh, Kāv, etc

— अप्रत्यय (with loc) Śāk — शङ्कित MBh,
Kāv, etc.

II अन्यशासम्भाविन् Ratnāv — परिशङ्कित

MBh, Pur, R — शेतम्ब W — निष्वासोन्मिषधी

Rājat — सामिशङ्क Jātakam.

distrustful as शङ्किन् (comp) MBh,

Kathās distrustful as a crow ककशङ्किन्.

to be distrustful । I विशङ्क, विशङ्के MBh.

not distrusted अविशङ्कित R.

II

to be distrusted । विशङ्कनीय mfn R —

विशङ्कर mfn R — शङ्कितव्य mfn MBh,

visasannar — शङ्कनीय mfn Kāv, Hit,

Sarvad, etc — शङ्क्य mfn MBh, Kāv, etc.

। II परिशङ्कनीय mfn Kāv, Pur.

12705

disturb vb. I विक्षुब्ध, विक्षोभते S B &

caus विक्षोभयति MBh, R, Sins

क्षुब्ध caus क्षोभयति rarely क्षोभयते

Mn 8, MBh, R, etc — ७५ caus

लोडयति MBh, R, etc — समा ७५ caus

समालोडयति MBh — कुल caus

लोडयति R, Sins — उन्मथ, उन्मथ्य,

उन्मथयति MBh, Bhp, Parity.

I II अतिविहृड् caus अतिविहोडयति

MBh — आयुप् caus P — उरुगं कृ

— उहू, उहूनोति and उहूनोति,

उहूनुते MBh, etc — उपपीड् caus

उपपीडयति Mh, Kām — खण्डु cl

10 खण्डुयति R 3. 14. 11, Kathās —

खिन्द caus खिन्दति (rarely Ā BhP

2. 5. 7) Māricch 7. 10, Megh 85 (v. l.),

Bhp. — चल् caus चलयति Ragh

8.52, Ritus, Bhp, Bhatt — चल्

caus. चालयति MBh 12, Vedantas,

Bhp. 3.1.42 — चल् caus चलयति

Campak — दह cl । दहति Cep

also A) MBh, etc — दवंस् or

दवंस् caus दवंसयति, दवंसयते R,

Das — परिमुह caus परिमोहयति

(परिमोहयते Pāṇ 1.3.89) Kauś,

MBh, Kāv — परिभुङ् caus

परिभोदयति MBh — पर्याकुलय Nom

पर्याकुलयति, पर्याकुलीकृत Śāk (Pi)

1. $\frac{31}{32}$ — प्रकृष, प्रकृषति R —

प्रयु, प्रयौति Nir — भिद् ल 7

(Dhātup 19.2) भिनत्ति, भिनत्ते

ल 1 भेदाति (RV) MBh, Kāv, etc

— मथ ६ १.१ मथति, मन्थति,

मथ्नाति (Ved and cp also मथते,

मन्थते and मथ्नीते) AV, etc —

उप ६ ५ (Athap 26.124)

मुप्यति (only in pf मुपोप) RV,

AV — रुप ६ ५ (Athap 26.125)

रुप्यति Athap — उप ६ ५

रुप्यति Athap 26.126 — विकुप

only caus विकोपयति Divyāw —

विगाह, विगाहते (ep also विगाहति)

Ragh — विच्छिद्य, विच्छिनत्ति,

~~विच्छिनत्ति~~ विच्छिनते Bhatt — विप्रलुप्य,

विप्रलुम्पति MBh — विमद, विमाद्यति

(Ved also विमदति) Śāṅkh Br —

विहन्, विहन्ति MBh, R, etc —

विहन् caus विधातयते Kull on Mn

5. 84 — संकुड् caus संकोडयति

MBh — समुपकथ, समुपकणोधि

संस् caus संसयति Suśr.

I III कुण्ड् ल । कुण्डति Bhāṭṭya 9.40.

disturbing I II भञ्जनम् Pañcar,

Mallin, etc — रोपः W — विधातनम्

R, Suśr.

the act of disturbing I लोडनम्

Dhātup. 2. 4 (v. l. जोटन) —

संज्ञोदुनम् MW.

I II मथनविधि.

disturbance I क्षोभः MBh, R,

Ragh, Vikr, Megh, etc — संक्षोभः

MBh, Rāw, etc — व्याक्षोभः MW —

भुङ्. २१: मथ, मथि, etc.

I II उपपत्तयः — उपरोधः Pārthiv, Mh,

Śak — काकुत्स्थम् Rājat 5. 63,

Sarvad — निर्वा TS, Tāṇḍ Bz

— निवरणम् Saddh P — भेदः RPrāt,

Kāty Śr, Sāh — विशङ्कः Kāv, Pur

— निभेदः Bālar — विश्रंशः —

विभ्रमः (if f आ) MBh, Kāv, etc

— निमदः Mricch, Mit — विलोपः

MBh, Kāv, etc — वेधः Vāstuv

127/4

16

— व्यभिचारः Mn 10. 24, etc —

व्याघातः MBh, Hariv — व्यभिचारि

| f MBh, MarkP, मुच्छेदः H Paris.

causing disturbance

उपरोधकारिन् mfn śak causing

public disturbance विप्रदायः

W the disturbance of ~~Dak~~

(Dakṣha's) sacrifice

मखमयनम् Ratnāv disturbance
of mind चित्तविभ्रमः MBh 18.

74 — चित्तविकारः MBh 18.74

— चित्तविक्षयः MYag 1.24;

चित्तविभ्रंशः MBh 13.54.15

बुद्धिभेदः (Bhag) बुद्धिभ्रमः (MW)

— चेतोविकारः Suik, Mn 1.25,

Sch disturbance of sacrifice

मसनेशसम् TS, Bz disturbance
of wind (in the body) वातक्षोभः

Kathās free from the disturbance
of sorrow and fear वीतशोक-

भयाबाध mfn MW great

disturbance समुत्कुशः Car:

disturber adj । I निकोडयितु m

Bhatt, Sch.

I II पली जमः AV — भेरु Kām —

हन्तु f (जी) (with gen acc) RV,

etc.

one who disturbs I II उत्सादः VS

30.20 — विगाह₂ MW.

disturbing adj I I विक्षोभिन —

क्षोभण RV 10.103.1, R 3.36.10 —

संलोडन MBh.

I II अर्धन युं R, BHP, etc —

प्रकोपित (युं) MBH — प्रातिकूलवर्तिन

Rum — प्रतिधातक f (इका) MBH,

प्रतिधातिन् Das, Kam — प्रदामंकर

R — विरोधिन् Goleh, Mn, etc

— व्यवधायक f (इका) Rajat —

संव्यूहिम Swish.

not disturbing I I निराबाध

12719

TS

f (अ) MBH, Hariv disturbing

(a country) भेदिन Kathās

disturbing a sacrifice मशहूर

Sāikh Be, disturbing any

one's works कामविरोधिन Say

a disturbing influence

विकरणात् Sarvad disturbing

sacrifice मशहूर TS, Be,

मशहून disturbing sacrifices

हविमयि RV disturbing the

distinctions of caste वर्णदूषक

इ (इका) Mn 10.61 disturbing

the heart हृदयप्रमाथिन Mālav

greatly disturbing व्यथन MBh

Indra (as disturbing the

austerities of ascetics best

they should acquire too great

power) तपस्तक्षः, तपस्तक्षः L.

mind - disturbing मनःक्षोभकर

Bear.

disturbed adj. I विक्षुब्ध —

दुःख (in comp with चित्त or

मनस) सुख — व्याकुलित R,

सुख — भग्न Mn, MBh, etc.

1 II अभिलुप्त — आधुत f (आ) R,

आधुत f (आ & इ [T]) — आर्त

— आर्त R 2.77.19, etc —

उद्धारित Rājāt — उम्मनरम् M.icch

— शुभित R, Pañcat, Kethās —

खेदित M.āh 14.1825 — चर f (आ)

(8 पचादि) M.āh, etc — चरित

Hariv 56.9, R, etc — छिन्न Hariv

16258, Mricch — परिभग्न MBh, R

— परिभूट Uttarak, Śis — प्रतिकर्ष

mn, MBh, etc — प्रोन्मूलित Divyār —

भिन्न Bhartṛ — लुब्धकः Pañ 7.

2.54 — विस्वाण्डित Pur — विप्रलुप्त

Bhp — विरोहित L — विहत Kāv,

Pur — अवहित Śak — व्याकीर्ण

Var BṛS, Pañcat — संकुल f (आ)

MBh — समुत्पिञ्ज L — शबल f

(आ, इ) BHP — सोद्वेग f (आ)

Bear, Rātñār, Pañcat.

not disturbed । II अलुभ्यत

AV 3.10.11. ~~the~~

the being disturbed चान्नम्

Sarvad 3.174 disturbed (as

a sacrifice) अनमश्चित BHP

disturbed by strong emotion

अन्मथावृत्ति.

disturbed in mind | I

चेतोविकारिन् Suśr 1.46.4.4.

| II तुल्यवत्तं मन्त्र, विप्र, मन,

Kathās, etc — उन्मनसं Pan.

5. 2.80, Ragh, Kathās, Vikr

— पित्रं L — शिवचेतन,

12726
22

शब्दलहय BHP.

greatly disturbed समुद्विग्न R,

Pur — समुत्क्रुष्ट Sush

disturbed in thoughts

चिन्ताकुल W disturbed with

fear भयविह्वल MW having

a disturbed face and

dishevelled hair विकृताननमूधज

MBh the not being disturbed.

आविशेषः MaitrS, TBz the

state of being disturbed in

mind आग्निषडः (ife f आ

Ragh 14.77) MBh (a deity).

whose rites have been disturbed

विपस्तकृत्य VarBzS (flowers).

whose sap is disturbed (by

bees) कुलितमकरन्द Venis

whose wishes are not disturbed

अमरकाश f (मा) Ragh.

to be disturbed adj. I क्षोभ्य

(ifc) Kathās 60.120.

I II व्यथनीय W.

to be disturbed I II विशुभ्

विशोभते AV, BHP — शुभ् cl. I

दुमोभते (only once ch up) el 4

दुमोभते, दुमोभति el 5 दुमोभाति

(only Bhatt).

I II चल el I चलति MBh, etc

लभ el 4 लाभति (Pāṇ. 7.3.74,

rarely Ā, R 2.63.46) RV 2.30.7,

Kāth, TBh, etc — प्रलुप pass

प्रलुप्यते MW — प्रोन्मथ pass प्रोन्मथ्यते

Divyār — कुभ ५६ कुभति (only

Ḍhātup 28.22) ५ (Ḍhātup

26.124) कुभ्यति Ait Br — विचल,

विचलति MBh, Hariv, Mṛicēch —

व्यथ ५१ (Ḍhātup 19.2) व्यथते

(ep also व्यथति) AV, etc —

संचेष्ट, संचेष्टते MBh — संकुड

caus pass संकुड्यते MBh —

संलुप्त, संलुभ्यति ऽB२.

। III सप्त, स्तप्त ल । सम्प्रति, स्तम्प्रति

dhātup 19.82 — सप्त, स्तप्त ल 10

सम्प्रति, स्तम्प्रति Vop — सिन्द

ल । ~~स्वेदते~~ dhātup — रत्न

ल । रत्नति dhātup 20.4.

to be disturbed by pleasure

कड ल । कडति to be disturbed

in mind उद्देशं कृ R, Sāh,

Pañcat, etc.

to become disturbed I II

आकुभ, आकुभ्यति SBH —

प्रविचल, प्रविचलति Hariv.

intending to disturb adj. I

चिक्षेभयिषु MBH 7. 1142, 8. 697.

to wish to disturb I II आकुभ

desid of caus (Subj. 3 sg

लुलोममिषात् — विहन desid

विजिधांसात् Bhp.

disunite ub II भिद् caus भेदयति, भेदयते MBh,

R.

II भिद् ८ 7 (Dhatup 29. 2) भिनत्ति, भिनत्ते,

८ 1 भेदति (RV) Mn, MBh, etc - विरुध् caus

विरोधयति (rarely विरोधयते) MBh, R -

प्रविघट्, प्रविघाटयति Kir.

disuniting II भेदः Mn, Yājñ, Kām -

विभेदनम् MBh, R, etc.

the disuniting of that which is

usually combined योगविभागः Pāṇ, Sch.

disunion I भेदः MBh, Var, Rājāt.

II असंज्ञा AV 12.5.34, SBh - उपरोधः

VarBṛS - पृथक्क्रिया Mn, Yājñ - भेदनम्

MBh, Kam, Rājāt - विप्रलम्भः W - विहरः W.

causing disunion भेदकारिन् MārkP

disunion and union भेदाभेदः.

disuniting adj । II विरोधक Yājñ, sch

desirous of disuniting निभेदयिषु

mtñ MBh desirous of disuniting

निर्विविक्त्यु (सुरासुरान्) MBh 2.141.

disunited adj । I विभिन्न R-भिन्नसंहति

MW

। II असंहत Pañcat - निर्भिन्न - द्वैधीभूत

MBh - भिन्न MBh - वियोजित MBh, kāṣ,

etc. — विशिष्ट AitBr, Kathās.

not-disunited 1 II अ॥ ३॥

capable of being disunited भेदसह

Kathās difficult to be disunited

दुर्विभागाः ३॥ ५॥ MBh 2 disunited

(as husband and wife) वियुक्त

Mm 9.102 disunited in the centre

भिन्नगर्भ Kām easily disunited सुखमेव

Hit :

to be disunited ^{adj} (II) भेद्य Kām, Pañcat.

I II विरोध्य MBh.

to be disunited I I भिद् pass भिद्यते MBh

I II विधी भू MBh, Hariv, Kāv.

to become disunited विराध्य caus

विराध्यति Pañcav Br.

to cause to be disunited ^{III} विस्मिद्य caus

विश्लेषयति Kāv, Pañcat.

fallen into disuse उत्सृष्ट

mfn. ŚBṛ, TBṛ, SāṅkhŚṛ,

Hariv, BHP, etc.

↓ II उत्सृष्ट

disused I II उत्सृष्ट mfn. ŚBṛ, TBṛ,

SāṅkhŚṛ, Hariv, BHP, etc.

X
12441

ditch I परिखा (once the परिखा

Bhp) Mn, MBh, Kāw, etc.

I II. आलि I L — उपकुलया L —

कुलया RV, VS, AV, etc, C the I

आ) Ragh 7.46 — स्वातः Heat

1.3.921 — स्वातकम् Bhp 6.12.229

Kathās, Heat 1.5.869 — स्वातम्

I L — स्वातम् (Naigh 3.23),

91
12742

ŚBṛ 9.4.3.9, Śāṅkh-Śr, Pañcat,

BhP — स्वग्निका L — स्वग्निका Gal

— स्वयम् L — गडः L — जलधारणम्

Gal — दलभणः L — प्रतिकूपः L

वप्रः, वप्रम् Var Bṛ S.

a ditch in a house गृहनादिका

Kād having a large ditch

महास्नात unfn hit made into

12/4/2

3

a ditch परिखायात mfn Ragh

1.30 surrounded by a ditch

परिखाया mfn (इ) n Pa: 5.1.17.

ditcher | I आखानिकः L.

coming from ditches खाना

mfn (आ) n TS 7.4.13.1

a mound of earth crossing

ditches आलिन f L a ridge

12744

4-

of earth crossing ditches

341113 f L.

341120

12745

X

diuretic adj II मूत्रल सुसह - मूत्रवर्धक MW.

diurnal adj ।I दैनिक †(ई) - आद्विक MBh-

दिवातन †(ई) (Pāṇ 4.3.23) Kum 4.46, दिवातर

RV 1.127.5.

।II - दैन †(ई) L.

diurnal circle दुरात्रवृत्तम् Gol.

div vb | I मज्ज cl 6 (Dhātup

"28. 122) मज्जाति (ep also मज्जते)

Shadv Br, Kāty Śr, MBh, etc—

निमज्ज, निमज्जाति, निमज्जते Br,

Mh, MBh, etc.

| II उन्मज्ज, उन्मज्जाति Āśv Pu

4. 4. 10 — उपमज्ज, उपमज्जाति,

उपमज्जते ŚBr, Lāty, Sāṅkh Śr,

Comm on Kātyāṣr.

1 III कुड् ए 6 कुडति Dhātup 28.

101 — कुड् ए 6 कुडति Dhātup

28. 100 — काड् ए 1 काडते Dhātup

8. 34 — कुल्ल ए 10 कोल्लयति W—

भृड् ए 6 भृडति Dhātup 28. 100

(v.l. for कुड्) — हुड् ए 6

हुडति Dhātup 28. 102.

12749 3

to dive after आनमल्लु,

आनमल्लुवते T Br.

to dive into I ग्राह ए। ग्राहते

(ep also ग्राहते) Ait Br 3. 48. 9,

Tāndya Br, 14 f, Kauś, MBh,

etc — विग्राह, विग्राहते (ep

also विग्राहते) RV, etc.

+ II प्रग्राह, प्रग्राहते RV — प्रविग्राह

12/1/50 4

प्राविगाहते R — विमञ्ज, विमञ्जति

MBH 7. 92-23 — व्यवगाह ,

व्यवगाहते (rarely व्यवगाहति)

MBH — सम्प्रगाह, सम्प्रगाहते

MBH.

+ III. कुल ल 10 चोत्थति

Dhātup 32. 62, for कुल.

to dive near उपनिमञ्ज P

1275/ B.

TBz 1.1.3.6 to dive under

समुन्मज्ज MBh.

diving I I मज्जनम् Gz. S. S., MBh,

etc — निमज्जनम् MBh, Kāv, etc.

the act of diving into

निमज्जथु m.

diver ~~क~~ I II जलेवाहः Padma P.

4 — मयूरः (Un. 1. 42) MBh, Hariv.

'body-diver' गानसमूह: L.

2 I पुनग: L.

a diver bird 2 I मद्रु m

VS, etc, मद्रु R.

2 II जलनान: L.

pl. see next page

one who dives मं. मं. Pān

7.1.60, Sch.

diving adj । I अवगाहनः

diving (in ude-majja) मंज.

diving into । I ग्राहणं Das

12.111 — ग्राह (g पचादि) ये

see उदग्राह, उदकग्राह.

diving into water उदग्राह Pān

12754. 8

6.3.60 — उदमगाह Pān 6.3.60

diving with the head foremost

साशिरावमज्जनम् Āpśr, sch.

repeatedly diving (used to

explain mandūkā) मज्जोप

Nir 9.5.

dived into 11 गाढ म्फु Ragh

9.72.

12755 9

± II व्यासत (loc) RV, व्यानिषत.

dived under विनिमज्ज ^{mfn.} MBh

अवगाढ mfn MBh.

to be dived into I इ जाहनीय-

mfn. Das 12. 98 & 111.

easy to be dived into

सुखमवगाढ mfn Hir, MBh

to cause to dive under water

12755 10

निमज्ज वास निमज्जयति Mn

8. 114.

being about to dive | I

निमज्ज _{२३} mfn Sis.

12757 X

diverse ady I विविध f (आ)

M_n , MBh, etc — विचित्र

f (आ) M_n , MBh, etc.

I II पृथग्रूप L, — मिश्र f (आ)

TS, etc — विचित्ररूप MBh

— वैश्वरूप S_{usr} , वैश्वरूप

Hariv.

diverse marked पृथक्त्वचा

L.

12703 J

diverse adj. ~~वैविध्यम्~~

diverse ~~वैविध्यम्~~ ~~वैविध्यम्~~

diverseness I वैविध्यम् (often itc) Rājāt,

BhP, Sāh, etc - वैविध्यम् Sarvad.

diversity वैविध्यम् ŚrS, MBh, etc - वैविध्यम् Kap,

Hit, VarBṛS, etc, वैविध्यम् Rājāt - वैविध्यम् W.

II वैविध्यम् MW - प्रपञ्च. Kāṣ, Śāmk, Pañcat

- वाक्यम् Kāṣ on Pañ 2.1.32, Pat - विवक्षितः

8

10/10/57

KātyŚr, MBh, etc - वैश्वरूपम् MBh, Mārkaṇḍeyaka,

Bṛ. Ār. Up, sch - वैवर्ण्यम् W - वैश्वरूपम् Sāṃkhya.

diversity of air (said to be caused

by the concurrence [Sammūrchana]

of two winds वायुनानात्वम् MW diversity

of forms रूपभेदः Kṛishṇaj diversity

of manifestations रूपभेदः Kṛishṇaj

(in gram) diversity of phonetic form

रूपभेदः (in gram) diversity of

phonetic sound रूपभेदः diversity of

rule विधिद्वयम् Lāty according to the

diversities भेदतः MW.

diversely I बहुविधम् R, Mricch, Pañcat.

diversified II संवलित mfn kir 6.4, Sch,

धूर्जितः

pleasantly diversified (said of a

12761

5
P

journey) समयान्तर मत्तः Sat.

8u
21/6

divert vb I I विभ्रंशं caus विनोदयति

Hariv, Kāv, Kathās.

to divert any one's thoughts

व्यग्रंशं Nom व्यग्रयति Car.

to divert from I II प्र-भ्रं

caus प्र-भ्रयति (abl) RV, etc

— विभ्रंशं caus विभ्रंशयति MBh,

BhP — संनिवृत्तं caus संनिवृत्तयति

(ahl) MBh, R.

I II अपनद P Pārṣṣ, Yājñ —

उपावृत्त caus उपावर्तयति Śaṅk, MBh

— उल्लास caus उल्लासयति Śaṅk,

Hit — निरुञ्ज caus निरुञ्जयति R,

Śak (v. l.) — वृञ् A RV, TS,

Bṛ, Mn, Bhp — वृञ् intens

वरी वृज्यते, ववर्ति.

to divert one's self विह, विहरति

(rarely $\bar{A}$) Gaut, Mn, MBh, etc

— संविह P Bhp to divert the

attention of any one by प्रकुश

caus प्रलोभयति (instr) Suss

to divert (the gaze) विनिवृत्त

caus विनिवर्तयति R, Mālav

diverting from प्रत्यावर्तनम्

(abul) Pāṇ, Sch.

diversion I I विनोदः Kāv, Kathas,

Pañcat, etc — विहारः Yajñ, MBh,

R, etc — विलासः MBh, Kāv, etc —

विनोदनम् Kāv, Kathās.

I II रङ्गः L — वसः Vās.

diversion (as applied to any

playful action) विलासः (if f.

३१) MBh, Kāv, etc diversion

(as applied to any playful

gesture) तटितः (if f ३१)

MBh, Kāv, etc diversion (esp.

with woman, etc) तटितः

(if १ ३१) MBh, Kāv, etc for

mere diversion तटित (ibc)

तटित public diversion अनिरुद्ध

12767

— void of diversion निर्विनोद

Megh, Vear.

diverting adj I T विनोदिन Kathās,

Pañcar.

diverting (water - courses) भेदक

Mn 3. 163.

diverted adj I I विनोदित R, Hariv.

diverted from everything else

व्यग्र f (आ) MBh, Hariv, Kāv, etc

one whose interest is diverted from

व्याग्रस्योत्प्रेक्ष (comp) Vikar not

to be diverted (from an opinion

or purpose) असंहाय MBh, R.

12769

divide ७६ ^I स्वप् ८ १० स्वप्नयति Pañcat, Bhatt.

ARK

divide ७६ I विभज्, विभजति, विभजते RV, etc

विभागीकृ, विभागीकरोति Pañcad- अंश् ९ 10

अंशयति also occasionally अंशयते L also

अंशापयति L - विभज् caus विभाजयति Kathās,

Sūryas, etc - वष् (also वष्) ९ 1, 10 वषति,

वषयति Dhātup 9.43, 32.48, वष् ९ 1 वषते

Dhātup 8.18, वष् ९ 10 वषयति Dhātup 32.48

(in arithm) ह ९ 1 हरते (less correctly हरति)

(Dhātup 22.2) Var B&S, Gal.

II अवग्रह, अवग्रह्वाति सूख (in arithm) अपवृत्

caus p - आनृद्, आनृणाति निह - कृ (with

numeral adverbs ending in धा) - कृत् ८

कृन्ताति ep also कृन्तते ८ । कर्ताति RV, AV, AitB&, MBh, etc, caus कर्तयति Pañcat - क्षद् ८ ।

क्षदते RV 1.116, 16 & 117.18, AitB&, 1.15 - छिद्

८7 छिनत्ति, छिन्ने (८9 Divyāv 27) AV, SB& 14,

ŚāṅkhŚh—(in. math) छिद् ८ 7 छिनन्ति,

छिन्ते (८ 9 Divyāṇ 27) Sūryas 4.26 - दय् ८

1 दयते (with gen Pāṇ 2.3.52, acc RV) —

दृ ८ 9 दृणाति ८ 2 P RV, MBh, BHP - दो ८ 2,

4 दाति (RV) द्याति (AV) ऽभृ - द्राड् ८ 1

द्राडते - द्विधाकृ MBh, Kāṇ - निर्भिद्, ~~निर्भिद्~~

निर्भिन्नन्ति ā RV, etc - निष्कृत्, निष्कृन्ताति

(ep also ā) RV, ऽभृ, MBh - परिकृप् caus

परिकल्पयति (with an adverb in धा) Mn, Vae,

MBh — परिच्छिद् Siddh-परिभज् (only ind p)

MBh — पुष् ८ 4 पुष्यति Dhātup 26. 106 (७. १

for व्युप् १: ५.) — प्रभज्, प्रभजति, प्रभजते MW

— प्रभिद् pass प्रभिद्यते (instr) MBh — प्रविद्यट्,

प्रविद्यत्यति Kir — प्रविद्या, प्राविदधाति, प्रविद्यते

Sus — प्रविमज्, प्रविमजति PrasnUp, Mn,

MBh, etc — वुस् ८ 4 वुस्यति (७. १ for व्युप्)

भज् ७ 1 (Dhātup 33.24) भजति, भजते RV, etc

— भज् caus भाजयते Sūryas — भागेकृ, भागी-

करोति, भागीकुरुते MBh, Bhartṛ — भिद् caus

भेदयति, भेदयते — भिन्नकी with कृ. Sij — रद् ७

1 Dhātup 3.16) रदति (rarely रदते) RV, AV, Sūryas,

— लू ७ 9 (Dhātup 31.13) लुनाति, लुनीते (Ved

also लुनोति) TBh, etc — वर्ध् ७ 10 वर्धयति

(also वर्धापयति) Dhātup 32.111 — विकृ,

विकरोति, विकुरुते RV, ŚBṛ — विग्रह्, विगृह्णाति,

विगृह्णीते (Ved also विगृम्णाति, विगृम्णीते) RV,

ŚBṛ, TBṛ, Kātyāṇ — विचि, विचिन्तेति,

विचिनुते VS — विच्छिद्, विच्छिनत्ति, विच्छिन्ते RV,

etc — विदस्, विदयते RV — विधा, विदधाति,

विधत्ते Śukas — विधृ intens RV — विधृ caus

विधारयति (धारय्य विधारयते) RV, ŚBṛ, Kauṣ

— विभिद्, विभिन्नत्ति, विभिन्नते RV, etc —

विभिद् caus विभेदयति MBh, R - विभिन्नीकृ,

विभिन्नीकरोति Hयोग - विभू caus विभावयति BhP

— वियु, वियुयोति, वियौति RV — वियुज्, वियुनक्ति,

वियुङ्क्ते AV, etc - विल् ca 10 वेत्तयति — विस्मिप्,

विस्मिष्यति, विस्मिष्यते Kathās — विह, विहरति

(rarely Ā) Kātyāṣṭh, १०१ — व्यवदा, व्यवदो (only

Ind & व्यवदाय) Kauś — व्यवधा, व्यवदधाति,

व्यवधत्ते BhP — व्यवसो, व्यवस्यति (cp also

व्यावस्यते) R^{hāt} - व्यस्, व्यस्यति - व्याकृ,

व्याकरोति, व्याकुरुते RV, AV, VS, SBh - व्यावृज्,

(only ind p व्यावृज्य) Bh - व्यावृत् caus

व्यावर्तयति TBh, etc - व्युष् cl 4 व्युषति Dhātup

24.108 (पुष्) - व्यूह्, व्यूहति (cp also व्यूहते)

TS, SBh, ŚhS, TŚUp - शकलय Nom शकलयति

Mcav, शकलाकृ, शकलकरोति १ ऊर्यादि -

शकलानि कृ (with acc) Ragh - संविभज्,

संविभजति, संविभजते Sus'd - संशुद्ध caus

संश्लेषयति Qanit - संदा, संदाति, संघाति AV

- समुद्ध, समुद्धरति, समुद्धरते Bājag, R, etc -

सम्भज्, सम्भजते Sarpyas - स्फुट् caus स्फोटयति

MBh, Kāv, Kathās नमः अभिविह

। III अभिविह Meṇḍe - कट् ८ । कटति Dhātup

१.६ - कट् caus कटयति - कुट् ८ ४ कुटयति ८ १०

कोटयते Dhātup 33. 25 - खट् ८ १० खाटयति

Dhātup 32.44 — खण्ड ८१ । खण्डते Dhātup 8.31

— पिच्छ् ८१ 10 पिच्छयति Dhātup 32.20 (u. १)

पिच्छ्) — मूक्ष् ८१ 10 मूक्षयति Dhātup 32.119

(u. १) — वट् ८१ 10 वटयति Dhātup 34.65 —

शट् ८१ । शटति.

to break up i.e. divide (a Sūtra) भञ्ज्

८१ 7 (Dhātup 29.16) भनक्ति Siddh to

divide again प्रत्यवदो, प्रत्यवदाति,

प्रत्यवद्यति TB३ to divide among व्यादिश ,

व्यादिशति TS, etc to divide and put

together piece by piece समवदो, समवदति,

समवद्यति B३ to divide (arithmetically)

विभज्, विभजति, विभजते Svarjyas, VarB३S

— विह, विहरति (rarely A) KatyS३, Gal

to divide (as a road) व्यावृत्, व्यावर्तते

(rarely P) MBh.

12/7/81 12

to divide asunder । II द्य ८ । द्यते

RV 6.5, 10.80.2 - विविच्, विविनक्ति ऽB६,

ŚS, BHP - वीर RV, caus वीरयति RV.

to divide by cutting विकृत्, विकृन्ति

(rarely विकर्त्तते) RV, AV, ऽB६, MBh, caus

विकर्त्तयति to divide completely निरवदो,

निरवदाति, निरवद्यति TS to divide (especially

the sacrificial cake and other objects

offered in a sacrifice) अवदो, अवद्यति Ved,

SBc, etc to divide in equal portions

संविभागीकृ, संविभागीकरोति Nalac to divide

in halves अर्धम् विभज्, अर्धम् विभाजते (gen)

to divide in parts भागम् भागम् with caus

of कृप्, भागान् with कृ to divide (in math)

उद्धृ, उद्धरते to divide in parts भागनाः

with caus of कृप् to divide in two

पत् caus पातयति (cp also पातयते) (with

द्वेषा) ऽभ् to divide into equal parts

समम् विभज्, सममविभजते to divide into

4 parts चतुर्धा कृ Nyāyam, Sch to

divide into parts अपभज् Pbh, ŚāṅkhŚe

to divide into pieces खण्डशः कृ Pañcat

to divide into portions सावयवीकृ,

सावयवीकरोति Pañcar to divide into small

pieces खण्डाकृ Ragh 16.51, Pañcat —

संनद्ध्, संवृध्यति AV, ŚBr, etc to divide

into two parts द्विधाकृ ~~to~~ to divide off

निराकृ, निराकरोति chup (in Gr) to divide

the members of a compound word इङ्

caus इङ्गयति 2 Prāt to divide (verses)

in reciting अभिविशंस्, अभिविशंसति TS

one who causes to divide विभाजयितृ

mfu Pāṇ 4.4.49, Vārtt 3 .

as subst = adivident I भाज्य mfu

Siddhāntas* - (in arithm) हाय mfu

Āryabh, Sch.

dividing II हरणम् Col.

III अवच्छेदनम् L - कृन्तनम् BhP 3.30.28 & 6.246

- दशदनम् W - रवडः (१ मध्वादि) L - छः L - छदः

(often ite) Mn 8, Yājñ, etc - दलम् (दलः L) W

- दानम् L - दिति ± L - परिकल्पनम् -

परिच्छेदनम् (L) - पाटनम् MBh, Kaṣ, etc -

पातनम् śamk - (?) प्रतिभेदः (itc f 3a) MBh -

प्रतिभेदनम् W - भङ्गः vs, etc - रु m L - वण्टकः

mw - वर्धः W - विदलः W - विदानम् ŚBh -

विलेखनम् W - विवर्धनम् W - वैभाजितम् W.

act of dividing II अंशकरणम्.

III खण्डनम् Hit - विकर्षणम् L -

विदलीकरणम् W - संदानम् MW.

dividing in order to reduce a quantity

लक्षणम् Lit dividing into 4 parts

चतुर्ध्वक्करणम् Nyāyam, Sch dividing into

halves अर्धवभेद, अर्धवभेदक mfn dividing

into Pādas पादभाज् mfn L dividing into

pieces अवदानम् śBr, etc, अवदाह L

dividing into shares वणनम् L

dividing into so many parts अवतिनं म्

(after a cardinal num.) the dividing

into 2 द्विधाकरणम् the dividing of an

integer, number into fractions रूपविभागः

Col the dividing of the hair सीमन्तोन्नयनम्

५३५, RT ६ dividing together संविभागः Apast,

Gaut, MBh, etc dividing the cake (vaka)

couples चक्रभेदिनी L, चक्रभेदिनी ५७

dividing the chest हृदयवर्णकः L dividing

the forces द्वैधीभावः.

division II विभागः Nir, C, S, etc - हरः हरः

Eol.

II अङ्गि AgP - खण्डता - छित्ति W - दातु

RV 10. 99. 1 - दायः - द्वैधम् Laty, Mn, MBh, etc

- पदम् (rarely पदः) - परिच्छेदः Samk, Suik -

पर्वन् S, MBh, etc - पुरार्धविस्तरः W -

प्रतिभागः Vāyup — प्रत्यङ्गम् Sūśr, Nir — प्रभागः

Kātyśr — प्रभेदः MBh, Kap, Hcat, Sūśr —

प्रविचारः Sūśr — प्रविभागः Mn, MBh, etc — भक्ति

† AitBr — भागहारः Col — भेदः Kāu, Pur —

भेदित्वम् Sūśr — वर्णा Sṛ — विश्व Bh — विच्छेदः

Kāu, Sūśr — विदायः Pañcav (P. 1.) — विधा ŚBr,

Sulbas — विधृति ~~†~~ AV, VS, TBr — विनिर्गहः Nir —

विनियोगः Nir — विभक्ति † Br, Mn, MBh —

distinct division of a sacrificial rite

(as that belonging to the gods or to the

manes) काण्डः, काण्डम् (ifc f ३१०२ ई) AV,

TS, VS any distinct division of an

action (as that belonging to the gods or

to the manes) काण्डः, काण्डम् (ifc f ३१०२ ई)

TS, AV, TS, VS any division पक्षम् in Śs

any division of legal procedure व्यवहाराः

MW any division of the universe लोकः

belonging to a division of time पर्वण

mt(ई)n causing division in a government

राज्यभेदकर mtn +lit a certain division

of the moon's path and the position of

the planet in it (the diurnal motion

of a planet in its orbit ?) गतिः

VarB&S comprising (only) one division

पदिक mt (ई) n Var, Hcat division by

lines भक्ति f Ragh division by streaks

भक्ति f Ragh division (esp a division of

an army or a form of military array)

स्कोट: MBh, Kav, etc a division (esp) of

the Kāthaka स्थानकम् division (in arithm)

भाजनम् col division into (a series of)

waves मङ्गीभक्ति f Megh division into

classes वर्णना MBh, वर्णनम् Suse, Kull, etc

a division made length wise प्रागपच्छेदः

KatySe, Comm.

division of a book II काष्ठः, काष्ठम् (ifc

इ आ ०६ इ) AV, TS, VS - आह्निकम् - उच्छ्रासः

- काष्ठिका Common SBh 13.2.5.1 - वर्णः

III उद्यातः L - उद्यतः - उद्योतः - परिच्छेदनम्

(L) - प्रकीर्णकम् L - विच्छेदः W - समापनम्

Mārk P.

a division of an army (consisting of 3

or 9 elephants 3 or 9 chariots, 9 or 27

horses, 15 or 45 foot-soldiers) सेनामुखम्

MBh a division (of an army) consisting

of 243 elephants, as many chariots, 729

horse, and 1215 foot = 3 Vāhinīs) पृतना

division of an army (129 elephants,

as many cars, 2187 horse and 3654

foot) चम्पू MBh, R, Megh, BHP a division

of beings राशि Sukh† division (of

countries) with respect to the

presiding planets ग्रहभक्ति VaeBrs

division of fractions भिन्नहति† L† a

division of hell केनारः L - नरकमूर्ति† L

division of a book (e.g. of the kāvya-

prakāśa) उल्लसः the division of

(a deceased person's) property

रिक्शविभागः a division of a drama

(reckoned to be five) रिष्टिम

(exceptionally $\pm$) Bhar, Dasar, etc

division of a kingdom राष्ट्रभेदः Kathās

(in astron) a division (of a particular

side of a triangle on the celestial

globe) हति + Ganit a division of a

Sāman (also called vidhi, of which

7 or 5 are enumerated) भक्ति +

Lāty, Samk division of a sentence

वाक्यभेदः ML division of a work काण्डः ,

काण्डम् (itc + 3A or ई) AV, TS, VS a division

of an army दण्डस्थानम् Divyāu 36 the

division of an army consisting of elephants

कुञ्जरानीकम् a division of property

amongst sons in equal shares

समविभागः MW a division of the earth

किम्पुरुषः (SBH 1.7) VP, Bhp, Matsya P, etc.

किम्पुरुषवर्ष (kād) a division of the earth

as separated off by certain mountain

ranges वर्षः, वर्षम् (ifc, f 3T) MBh, Pur

the division of the equator which

rises in succession with each sign in

an oblique sphere लघुः, लग्नम् (ifc f आ)

Sūryas, Var Bṛs a division of the

Rig-veda मण्डलम् (rarely मण्डलः ग अथर्ववेदः)

and f f g गौरादि) RPrat, Brh, etc.

a division of the terrestrial world द्वीपः

द्वीपम् a division of the 12 signs of the

zodiac under the 28 Nakshatras

राशिप्रविभागः a division of the whole

एकदेशः kātysā, Mn, etc a division of time

e.g. a half-month (24 in a year) पक्षे, n

MBh division without remainder

अपवर्तनम् having a division भेदिन, mth

Sāh the law of division विभागधर्मः Mn

1.115 the leader of a division सेनाङ्गपति

m kām a ^{minor} world division of the world

हरिणः W mutual division अन्वयभेदः

one who causes division among the

brotherhood संघभेदकर्त्ता Buddh

a partic - division of an army

(consisting of 3 Ganas) वाहिनी MBH

a particular division of a Sāman विभक्ति

† Śāṅkhya, Sch a particular minute

division of time प्रविलम्बः, प्रविलम्बम्

Siddhāntaś (in alg) a particular

rule of division भणितम् + relating

to a division of time पाणिनम् (ई) न

a separate division वर्गः (ifc f अट)

kātyāṣṭhī, Prāt, etc a śleṣha formed by

the division of a word into parts

समष्टिः Sāh the 12th division (esp

of a constellation) द्वादशोऽसः Var the

twenty sixth division of a circle on

the plane of the ecliptic इन्द्रः

want of division अपरिच्छेदः with

division (of a word into different

parts) सम्भङ्ग मत्न without division

अपरिच्छिन्न मत्न — पादहीनात् सुसं

according to divisions वर्गशः BHP

composed of different division (as force

etc) गुल्मिन् mtn w comprising 4

divisions चतुष्पद mt (आ) n Var Brs 53.55

consisting of three divisions (an arrow)

त्रिकाण्ड mt (आ) n AitBr 3.33.5Br 2

consisting of three divisions (an asterism)

त्रिकाण्ड mt (आ) n AitBr 3.33, 5Br 2

divisions of fractions भिन्नभागहरः Lit

divisions of the world भूमयः f pl

4 divisions चतुष्पदम्, चतुष्पदानि n pl Agt

40.16 & 18 having divisions अङ्ग म्त्न (ifc)

L - सच्छेद म्त्न Vet having like divisions

समच्छेदन म्त्न MW having 3 divisions

(a stanza) त्रिपद म्त्न VS 8, SB₂, TS, AitB₂,

etc - त्रिपद म्त्न SB₂ 14, BHP (Sāvitṛī,

Gāyatrī) Chandahs in ~~divis~~ divisions

प्रतिभागः सुसं occurring at the 3 divisions

of the day त्रिसंघित mtm Yavanēśa

one of the divisions of the lower regions

प्रललः, प्रललम् L one of the 9 divisions of

Gambue-dvīpa (the country between the

Nishadha and Hema-kūta mountains)

हरिवर्षम् MBh, Pur, Satr one who

understands the divisions of time ग्रन्थिकः

MBh 14.2039, Pat on Pān 1.4.292 3.1.26,

Vārtt 15 the seven divisions of the

earth सप्तद्वीप (ibe) Pur skilled in

divisions of time मुहूर्तकोविदः Cawrep

the 3 divisions of the day (dawn, noon,

and sunset) त्रिसंध्यम् Tithyād, त्रिसंध्या L,

Sch, त्रिसंध्या W whose ear-lobes are

into 3 divisions (as a mark of distinction)

त्रिगुणाकर्ण mtu Pān 6.3.115, Kās.

divides I II परकः Harin - विच्छेदक mt (इति)

n wa (in gram) स्फोरन APrat.

being a divider विभाजकीभूत mtn Cat

leaf divider पत्रदारकः L.

divisor I (in arith) भाजकः Col - हासकः

Āryabh, Sch - हरः, हारः col.

III अपवर्तनम् - छिद् m - छिद्ः VarB&S 8.4,

Laghuj 76 - (in arithm) भाजकः W. (in alg)

(in alg) common divisor (applied to a particular kind of common divisor).

स्थिर कुट्टक: MW the divisor (which is

applied to both or either of the

quantities of equation) अपनतः anything

that divides विधति to TS one who

divides वियातु into RV 4.55.5 what

divides भज्जक into (इका) २ W-विजित

mtm W who divides भज्जक mt (इका) n

~~mt~~ — विजित mtm W.

dividing adj II विभाज् Āpast, विभाजक Nīlak

— भेदन MBh, R, etc — भेदिन् Sāh.

III अवभेदिन् VS — खण्डन् ifc कृत — छिदुर ‡ (आ

Pāṇ 3.2.162) W — लू Pāṇ 6.4.83, Sch — वर्धक —

विकर्तन Nīc — विच्छेदक ‡ (इका) W — विधारण

‡ (ई) Vas, Bhp — विभेदिक (ifc) Kṣarand.

~~not dividing~~, not-dividing I अविभागिन् L

-अभेदक Pat.

II अनिङ्गयत् RPrat.

dividing night and day अस्तत्रिदिन

MW dividing the heart हृदयकः L

dividing the one Brahman into many

अंशमिदं Prab a rock in the middle

of a stream dividing its course

विराजक W.

by dividing विभज्य not dividing (the

inheritance) अविभज्य indf Kum 4.27.

divisible ^{adj} I विभाज्य Mn 9.219 - भाज्य Vop,

भाज्य.

II छेदित्य W - दातु n ifc - विच्छेदनीय W

I - सकल I (आ) MaitrUp, MBh.

not divisible II अनिद्ध [Ahrāt],

अनिष्ट्य [RPzāt] (said of words) divisible

without remainder निरग्र, निरग्रक Lit

easily divisible सुदानु RV.

divided adj II विभक्त AV, etc - भाजित

Sūryas.

II अवत्त VS 21.43, etc - आप्त Sūryas -

उच्छ्रासित L - कलित L - कृत MBh, etc -

(in math) क्षयित Sūryas 1.51 - स्वर्णिन् W

— (in math) च्युत Bijag - छित, छाल L —

छिन्न AV, etc - छेदित L — त्रितित Pañcat,

Uttarar 1.29, Kathās, Sāh3. $\frac{60}{61}$ — दारित

MBh, etc, दारिन् (With gūn or itc) MBh —

दित BHP 6.6.23 — दिन RV 8.67.16 — द्विधा

RV, Mn, MBh, etc — निर्भिन्न — परिकल्पित Mn,

MBh, Kāu, etc - परिच्छिन्न R, BHP, etc — पाटित

MBh, Kāu, etc — प्रतिभिन्न W — प्राविभवत्त Mn,

MBh, etc - भक्त Sūryas - भिदुर Sis - रूत RV,

AV, VS - लूनक : L = भिन्न, भेदित - विकल्पित BHP

— निरक्षित Pañcat, BHP — विघटित Rājat,

Prab — विदलीकृत MBh, R, etc — विधृत TS, etc

— विपाटित Shadguras — निपृक्त RV 1.163.3 —

विभागवत् Sarvad — विभिन्न Kathās — विवर्धित w

— विशकलित Sāh — विहित — व्यपवृक्त Pat —

व्यस्त Mn, MBh, etc — व्याकृत — व्यूह, व्यूह Mn,

MBh, etc - शकरीकृत MBh, Kāv, etc - संविभक्त

Hit 4.50 (u.l.) - सम्भक्त.

completely divided समिन्न - निरक्त :

divided (a realm) जजर MBh 12, Rājā,

Prab divided (arithmetically) विभक्त

Sūryas divided by प्रविभक्त (instr comp)

Bhag, Sāmb divided by a common

measure without remainder

अपवर्तित divided (esp by insertion of

a letter व्यक्त Prāt, Pān divided

equally समविभक्त Kātyāṣṭh divided (in

his essence) विभक्तात्मन् Ragh 10.66

divided in 2 द्विध Grihyās divided into

भेदित ifc Sāh - प्रविभक्त ifc Kull

divided into degrees दलित (१ कृत्तादि

Ranap Sūryas 13.5f divided into eight

parts अष्टधाविहित SB 6 divided into

4 parts चतुर्धाविहित SB 1 - चतुर्विभक्त

Hariv 12883. divided into halves

अर्धोक्त divided into parts भिन Yājñ,

kāu, etc divided into parts (as a whole)

एकदेशिन् Pāṇ 2.2, Common Bādar

divided into regular parts विभक्त

MBh, Kāu, etc divided into shares

वर्णित MW divided into 16 kinds

षोडशभेदित ± (आ) Sāh divided into two

विष्णुकुह Aśuśā, Lāty divided lines of

decoration (esp the separating or

distinguishing marks on the forehead,

nose, cheeks breasts and arms, which

denote devotion to Viṣṇu, Krishna, etc

भक्तिच्छेदाः ३ pl Hariu, Megh, VP

divided lines of painting (esp the
separating or distinguishing marks on
the forehead, nose, cheeks, breasts and
arms, which denote devotion to
Vishnu, Krishna etc) भक्तिचिह्नः m pl
 Hariv, Megh, VP equally divided

विष्वक् AV having divided leaves

चित्रपत्रो L not divided into two parts

अद्वैत one who has divided भिन्नवत्

MW unjustly divided (as property etc.

at death) विषमद्विष्ट W.

to be divided I विभाज्य mtn Mn 9.219

— भेदनीय mtn R — (in arithm) हार्य mtn Āśyabh,

Sch — वण्णीय mtn W.

I II अवदेय mtn Common Nyāyam — आभिद् pass

आभिद्यते — खण्णीय mtn Pañicad — खण्ड्य mtn

W. — छेदनीय mtu Suse 1, Nyāyam 1.4.56,

Sch, छेद्य mtu Yājñ 2.215, MBh 1.93, 12, etc

— भाग्य mtu Vop — (in arithm) भाज्य mtu

Siddhāntas — भेद्य mtu — विभज्य mtu Hariv

— विभाग्य mtu Lātṃ — विभाजनीय mtu Pāṇ,

Sch, Kull — व्यवधा pass व्यवधीयते R,

BhP — व्याकृ pass व्याक्रियते SBr — व्याधा pass

व्याधीयते Bṛ.

not to be divided II अविभाज्य म्म

Lāty, अविभाज्य म्म L - अभेद्य म्म.

the being divided खाद्यता it is to be,

divided व्यवधातव्यम् impress MBh

(in arithm) not to be divided by a

common divisor निरपवर्तन म्म Gol,

निरपवर्तन म्म offered after being divided

into pieces आवदानिक म्म Vait the

state of being divided लुप्तता W.

having divided विभज्य.

to be divided । II द्विधागम् Kathās - द्विधाग्नू

MBh, Kāv - विच्छिद्, विच्छिन्नति, विच्छिन्ते TS -

विपत्, विपतति ŚBr, ChUp - विस्त्रिप्, विस्त्रिप्यति,

विस्त्रिप्यते Kathās - वी, व्येति RV, etc.

to be divided according to shares

भगार्ह mfn L to be divided asunder

अभिप्रादू pass अभिप्रदीयते MBh 8.3976

to be divided into hundred parts

शतधाभू to be divided into 4 parts

चतुर्धाभू AV 10.10.29 to be divided

into pieces खण्डशोगम्, खण्डशोभू,

खण्डशो या Pañcat, Var BrS, Kathās.

to become divided विकस् ८। विकसति

Susē - विक्रम्, विक्रमति, विक्रमते RV, AV, TS

— विद्, विद्वती MBh.

to cause to divide I विभज् caus विभाजयति

AV.

caused to be divided I विभाजित mtu

Verbs, Kathās.

to desire to divide II विलभ् desid

विलिप्ते ऽभ्.

desirous of dividing I निभेदयिषु mtu
MBh.

divine ^{adj} I दिव्य (Pan 4.2.101) RV,

AV, ŚBr, Kaus, MBh, etc — देवत

द (इ) sr and eyes — देव द (इ)

AV, Br, Mn, MBh, etc — ब्रह्म

द (इ) AV, etc — अतिमानुष MBh,

etc. ~~अमर्त्य~~ AV.

I II अमर्त्य RV — अमानुष द (इ)

R, etc — असुर RV, AV, VS — असुर्य

RV — आसुर f (इ) RV, VS, AV —

ऐरा — निदरा R 3. 41. 21 — देव f

(इ) RV, AV, VS, SB₂ — देवक f

(इका) W — देवकीय (१ गहादि)

W, देवक्य — देवयत् Bhp 3. 20.

22 — देवसंध W — देवित W —

देविक f (इ) Mn, Pur — देव f

(आ and इ) RV, AV, etc — नेजर

† (इ) Kāsīkh — श्रद्धागम AV —

श्रद्धा VS — भगवत् AV, etc —

भगवत् † (इ) MBh, Hariv, Pur

— वैबुध † (इ) Sis, Kathās,

Alamkārat — सुरोपम् MBh —

सौर † (इ) W.

not divine ~~also~~ | I अदेव RV.

accompanied by divine females

मानवत RV 1.15.3 & 2.1.5,

Katy Śr 9 & 13 according to

divine descent (?) महात्म

Mān Śr — विष्णुदेव RV, Hariv

anything divine दिव्यम् become

divine त्रिदशीभूत Ragh 15.102

caused by divine power देवकृत

Susr, देवनिमित्त MBh clinging

12833

5

to the feet of the divine Vishnu

सिद्धिदायक BHP the deeds of

divine sages देवसिद्धिदायक

MBH 12.1663 distinguished

by all divine attributes विद्वत्तत्त्व

MW 'divine abode' देवलोकात् न

Suryas --- देवमन्त्रम् L the

divine agent operating in

material objects अधिदेवम १

अधिदेवम divine amulet

देवमणि म AV 8. 5. 20, देवमञ्जरम

L divine and not (partly

divine and partly human)

दिवादिभ्य L divine (applied to

gods and to anything belonging

to them) यशिम ऽ (आ) RV, AV,

MBh, BHP divine armour

देवकनचन MW divine arrow

देवेषु m MaitrS divine (as

a Sāman) देवज. ŚBr a divine

being अदितिजः, अदितिनन्दनः —

व्योमगः Śij — व्योमचारिण Rajat

a divine birth place देवमोनि

m f Br a divine body दिव्यदेहः

MW a divine boon देवदत्त W

'divine car' दिव्यरथः L divine

chariot देवदत्तः MBH 1.634

'divine city writing' देवनागरी

Col, MW B 66.1 divine command

देवकीर्तन Ragh 12.103 the

divine creation वैश्वलोकः

(with सग) 'divine diadem'

128.57

X

देवदेवरः L divine dignity

असुरत्वम् RV 3.55.1, 10.55.4

६ ११.२ 'divine dog' देवशुनी

मिथ 1.671 'divine drum'

देवदुन्दुभि m L 'a divine ear

(which hears everything)

दिग्मशोत्रम् Buddh divine effect

देवम् AV 4.27.6 a divine eye

दिव्यचक्षुसं ॥ Dās, Buddh,

दिव्यदृष्टिं ॥, Kathās — उपचक्षुसं

॥ L, दिव्यचक्षुसं.

a divine female । I दिव्यस्त्री

Var, Kathās, दिव्याङ्गना Dās —

दिव्यनारी R, Kathās — विबुधस्त्री

Sāk.

। II ग्ना RV, Śāṅkh Śr 8 —

चू. १.

'divine flower' देवपुष्पम् L —

देवकुसुमम् ~~Bhp~~ Bhpe 'divine

fluid' दिव्यरसः L.

'divine food' । I देवाहारः L.

। II त्रिदशाहारः L — देवान्धसः ५

L, देवान्धम् L the divine.

Gandharvas देवगन्धर्वाः m pl

Taitt. Up, MBh, R the divine

Ganêsa श्रीगणेशः MW 'divine

garland' देवमाला Kathās

'divine gem' दिव्यरत्नम् L

divine glory देवमहास n TS

3.1.9.1 'divine goad' त्रिविधः ॥ ३.३.३ ॥ ३

L. 'divine hill' देवगिरी m

Suss, Pur divine honey देवमधु

n ChUp 3.1.1 divine horse

देवाद्यः Sāikh Bz 5.2 divine

illusion देवमाया R 1.1.26

'divine incense' देवधूपः Bhpr

the divine Jamna दिव्यजमुना

Kālp. KālP 'divine jewel'

देवतामणि Bhpr a divine knot

देवग्रन्थि m Kapishth divine

knowledge दिव्य ज्ञानम्, दिव्यप्रज्ञानम्

— हृदयम् (पृष्ठ १ आ) MW

divine knowledge (esp.

knowledge of the universal

permeation of the one Spirit

as taught by the Vedānta)

समिज्ञानम् Hariv, Bhartṛ 'the

divine lake देवहृदः MBh

'divine lamp' देवदीपः L

'divine leaf' देवपत्रम् L

divine man दिव्यमानुषः Kathās

1.47 — दिव्यपुरुषः Uttarar 2. $\frac{10}{11}$

a divine metre देवच्छन्दसः,

देवच्छन्दसम् न Nid, Kāth

a divine mother मातृका RTL 188

divine mystery देव रहस्यम् MBh.

divine nature | I. अस्मिता Bhp.

+ II असुमन् RV.

divine nature 2 I. त्रिदशता

Balar, त्रिदशत्वम् Ragh 18.30.

'the divine one' भगवत् म

Bhag, Bhp.

divine power | II. देव्यम् RV —

देव्यम् AV, Mn, MBh, etc — देव्यम्

AV 4.27.6 — श्रीमन्मन्त्र Āśv ṛṣi.

the divine priests देवहोतरः

m pl Āp śr 3.7.10 divine

river देवगदी Mn, MBh, R, etc

divine ruler देवराजः T Bh

divine science देवविद्या, नित्यवत्

Sank divine service देवतात्,

देवताति f RV 1.28.2, 3.19.1, etc

12846 18

the divine soul देवात्मन m

Śvet Up 1.3 a divine stream

दिव्यनदी Śiva P a divine tie

देवग्रन्थि m Kapiśth divine

Tārtha' देवतीयम् Śiva P 'divine

tree' देववृक्षः L — देवतरु m

L divine truth दिव्यतत्त्वम्

the divine virtue supposed to be

inherent in any sacred spot

स्थानमाहात्म्यम् MW a divine voice

दिव्यवाक्यम् — देववाणी MW

divine weapon देवहेति AV

— त्रिदशामुधम् Ragh 9.54

a divine wheel देवचक्रम् Bṛ

a divine wife ग्नास्पत्नी RV 4.

4.7 divine will देवम् AV, Mn,

MBh, etc 'divine wood'

देवकाष्ठम् Suse the divine world

दिव्यम् full of divine Tārthas

देवतीर्थमयम् (इ) न Kathās

grown in the divine garden

नन्दनजः L, नन्दोन्नतः Gal 'having

a divine army' सिद्धसेनः L

having a divine eye दिव्यचक्षुः

12849

21

mfu. Ragh 3.45 having a

divine form स्वभूतिमत् Mn 2.

82 having a divine form

देवस्वरूपिन mfu MBh having a

divine person स्वभूतिमत् mfu

Mn 2.82 having a divine soul

देवतात्मन mfu Kum 1.1

'having divine knowledge'

देवबोधः Cat — देवश्रुतः L

'having divine speech'

देववचना Kārand 'having

divine strength' देववतः Kathās

the highest divine rank among

अधिदेवत्यम् (adh) Maikr Up

the husband of a divine wife

गनास्पाति m RV 2.38.10 not of

12851

divine origin अदेन ~~मफन~~ RV

'of divine form' देवरुपा Kathās

of divine glory देवमहासिन् ~~मफन~~

TS 3.1.9.1 of divine origin

देवयोनि ~~मफन~~ of which divine

descent मेदावेम ~~मफन~~ L' on the

subject of the divine agent

आधिदेवम्, आधिदेवतम् partaking

of the divine cup देवपात्रिन

rajan Tāndya Be possessing

divine knowledge दिव्यप्रज्ञानशालिन

Kathās 75.136, दिव्यज्ञान MBH 1.

1784, दिव्यविज्ञानवत Kathās

77.6 the power of the divine

soul देवात्मशक्ति & Svet Up, W

proceeding from divine agencies

आधिदैविक + (आ), आधिदेवत

rank of a divine sage

देवधित्वम् BHP 1. 3. 8 seeing

divine things दिव्यदृश Kathās

sprung from divine seed

देवरेतसं Ait Ār 52. 17 state of

a divine sage देवधित्वम् BHP

1. 3. 8 that which is divine

श्रीमद्भगवद् AV tree of the divine

garden नन्दनकुलः Kum worship

of the divine mothers मातृपूजनम्

मातृपूजा Samśkarak.

2 I सिद्ध W.

2 II देवाहि W — शौनियः Mn, MBh,

etc. at

divine Muni देवमुनि म

Tāndya Br — सुरमुनि म.

divinity | I देवत्वम् RV, T Br, Mn,

MBh, etc — दिव्यता Naish, दिव्यत्वम्

Kathās.

| II गगननिहारिन् म W — देवतात्,

देवतात् | RV 1. 95. 8, 3. 19. 4, etc

— देवभूयम् L — पारमेश्वरम् Sarvady

(परमेश्वर) — द्यौः L — सुरः

Maitr Up, MBh, etc — सुचिरामुस

mfn L.

destitute of divinity रहित

mfn BHP the divinity of speech

वादेवता Vcar, Sāh, Tantras

the divinity presiding over speech

वैरवरी MW the divinity supposed

to preside over articles of food

~~अन्यदेवता~~ अन्नदेवता having which

divinity यदेवता mfn ŚrS,

यदेवत्य mfn ŚBr state of divinity

देवतात्वम् Nyāyam.

2 II सुराजन m MW.

addressed to another divinity

अन्यदेवता or अन्यदेवत्य [MaitrS,

ŚBr] अन्यदेवता mfn belonging

to a divinity. देवकीय म्भ

(g गहादि) W, देवक्य म्भ

a divinity presiding over

procreation प्रजापति in RV, AV,

VS, Mn, Suss, BHP a divinity

upon earth भूदेव: Cat, L

having another divinity अन्यदेवता

or अन्यदेवत्वा [MaitrS, ŠBr]

12857 31

अन्यदेवत mfn having (both of)

you for a divinity सुवदेवत्वं

mfn SBz regarding a husband

as a divinity पतिदेवता MBh,

R, etc, पतिदेवा Bhp relating

to a divinity देवकीय mfn

(४ गहादि) W, देववत् mfn

a company of divinities सुरगणः

12860 35

m sg सुखावतः m pl W

having the waters as divinities

॥
अथर्ववेद mfn Mn 8. 106 & 11. 132

whose divinities are the Asvins

अथर्ववेद mfn L & divinely

dressed दिव्यवस्त्रः L.

अथर्ववेद

divulge vb । I विप्लु caus विप्लवयति

Mn 11. 198. चर परिभू

15

। II परिभू caus परिभावयति,

परिभावयते Uttarar — परिरफर

caus परिरफरयति L — प्रवृत्त

caus प्रवलयति MBh, Kāv, etc —

बहुधा कृ MBh — विपञ्चयति,

विपञ्चयति H Paris — विसृज

caus विसर्जयति Rājat — विसृप,

विसर्पति (m c also A) Bhp — 14

विस्तरीकृ — विस्तृ, विस्तृणोति,

विस्तृणुते, विस्तृणाति, विस्तृणीते Bhp

— सुरभीकृ, सुरभीकरोति Rājat.

to divulge (as news) पल्लवम

Nom पल्लवयति Vcar.

divulging । I विप्लवः MW.

I II रंसापनम् Kathās 61.258 —

निरुद्धि f — भेदः.

15

divulger adj I I भेत्तु MBh,

Yājñ.

one who divulges प्रथयितु

BhP.

divulging adj I I विप्रगानक Gauty

विप्रगान Prāyaśc.

A

divulged adj | I विद्वावित

विद्वात (also वीद्वात) MBh, Var Bṛ. S,
12

etc — प्राथित MBh, Kāv, etc —

प्रसूत Kāv, P., Kathās, etc.

| II प्रविशृत Vāghh.

to be divulged adj | I भेत्तव्य Hariv.

being divulged | II विनिगमि:

Mārk P.

अविशृत

do vb + I कृ ल 2 P Ā ल 1 P Ā ल

5 P Ā ल 8 P Ā RV, etc — आचर,

आचरति Mund Up, Mn, MBh, etc —

चेष्ट ल 1 चेष्टति, चेष्टते Gobh

1.6.19, MBh, R, Śak, Rājat 3.

493 — विधा, विदधाति, विधत्ते Mn,

MBh, etc — अनुष्ठा — आस्था,

आतिष्ठति, आतिष्ठते MBh, R, Hariv,

BhP, Kathās, etc..

I II आचेष, आचेषते Kathās —

कल, कलयति (rarely कल्यते)

Bhāṣṭra 3.20, Sāh — निष्पद,

निष्पादयति, निष्पादयते MBh, R, Var,

etc — पश्य caus पश्ययति Rājāt

— प्रतन, प्रतनोति, प्रतनुते MBh, Rāj,

Rājāt — प्रपद, प्रपद्यते (ep also

प्रपद्यते) MBh, Kāv — प्रमुञ्च,

प्रमुञ्चते (rarely प्रमुञ्चति) Bṛ, etc

— प्रवृत्त caus प्रवर्तयति MBh, Kāv,

etc — बन्ध ल १ बन्धाति (rarely

बद्धाति, ल १ बन्धाति, बन्धते MBh, ल

५ बध्यति (Hariv) MBh, Kāv, etc —

विचर, विचरति Mn, MBh, etc —

विष् ल ३ विवेष्टि (only RV, here

and ep also el । वेधति) RV, ŚB.

— वृत् caus वर्तयति MBh, Kāv,

etc — शील caus (el 10) शीलयति

Āpast, MBh, Kāv, etc — शील el

। शीलति Dhātup 15.16 — समाचर,

समाचरति (op also समाचरते) Mn,

MBh, etc — समुदाचर, समुदाचरति

MBh — सेव el । सेवते (caus)

सेवाति.) RV, etc.

about to do करिष्यति mfu

to allow anyone to do what

he likes व्यवहृ caus व्यवहारयति

Kull on Mn 8.362 to be about

to do anything इष cl 6 (ep

& Ved) ~~also~~ इच्छति also (इच्छते)

RV, AV, ŚBr, R, Hit, Śak, etc

to be effected to do कारितुं

mfn R, Pañcat 24 desirous to

do कर्तुं mfn do (emphatic

sense) हे RV, etc — ८५ RV

to do afterwards अनन्तर to

do a service in return प्रत्युत्तर,

प्रत्युत्तरं Pañcat to do any-

thing for the advantage of another

अ च २ P Ā च १ P Ā च ५

P Ā च ८ P Ā (gen or loc) MBh,

R, etc to do anything for the

injury of another. अ च २

P Ā च १ P Ā च ५ P Ā च ८

P Ā (gen or loc) MBh, R, etc

to do anything to any person

प्रतिपद, प्रतिपद्यते MBh, Hariv, R

to do anything without interruption

आस् cl 2 आस्ते (and आस्ते ~~AV~~

AV 11.8.32, etc) to do anything

with pleasure उद्भूष Ved, उद्भूषते

RV 4.21.9, AV 3.19.6.

to do away with I II उच्छ, उच्छति

उच्छति MaitrS — निमिद

(Ā) (gen acc) RV, ŚBr —

— निवृत्त caus निवर्तयति Mariv,

Rājat — प्रणी, प्रणयति, प्रणयते

MBh.

to do in behalf of अंगिक संभ

to do in general चर ल । चरति

rarely चरते RV, AV, etc to do

one's duty धर्म कृ Mn 7. 136

— स्था ल । तिष्ठति, तिष्ठते

(with स्वार्थे) to do repeatedly

कृ intens RV, AV, TS to do with

reference to आश्रित कृ ऽभिर having

to do with अर्थः, अर्थे (instr)

ऽभिर, etc.

to have to do with । I चर

च । चरति rarely चरते (instr)

। II संविश, संविशति (acc) BhP—

सच ल। (Dhātup 6.2) सचते

(in RV also सचति, सिषक्ति)

RV, AV.

instigating to do कारयितुं mfn

Mn 12.12, MBh intending to do

कलुषकाम mfn — विधित्समान mfn

MBh not able to do anything

आकलित्यत्कर mfn Pañcat, Venis

not intending to do अकारिउत्त

mfn Drāhy one who complains

of having much to do अङ्गुष्ठ

mfn L one who has much to do

अङ्गुष्ठ mfn L — अङ्गुष्ठरूपीय,

अङ्गुष्ठरूपीय mfn L one who is

about to do कर्तुं m MBH

one who will do कर्तुं m MBH

to proceed to do anything

संयुक्तम्, संयुक्तम् MBh, R ^{the}

way to do anything कृत्यविधि

m who never has time to do

anything बहुकृत्य म्भ L.

doing | I क्रिया (Pāṇ 3.3.100)

Kāty Śr, Mn, Yājñ, etc — चोष्ट

Mn 1.65 — चरितम् RV 1.90.2, MBh,

R, Var Bz S, etc (ये त आ Gt

9.1) — व्यापारः MBh, Kāv, etc —

अनुष्ठानम् — व्यवहारः MBh, Kāv,

etc — विधानम् Mn, MBh, etc —

चेष्टितम् Mn, MBh, R, Kap S 3.59

ह्य, Śak, etc (ये चेष्टिता Bhav

उप. 118).

I II उपपादनम् MBh — करणि त —

12879 X5.

कर्म (कर्म) Comm on MBh.

doings - कृतः (rarely कृतः)

Sāṅkhya, etc.

the act of doing I कृति

SBh 10, ch Up, Pañcat, Kās, etc.

not doing II अकृतः Lāty

1. 1. 26.

the act of doing कर्म: (ifc)

12885 16

the act of doing anything for

another ३५५२०१५ Pañcat, Sāh,

Sūbh, etc the act of doing so

(as to derive profit) ४५३१८:

Sāter the act of doing ५२०१५

(very often if) ŚBz, MBh, etc

doing anything. निष्कर्मः W

doing away. निष्कर्मि f L

doing good सत्कृति f W —

सुकरम् W doing in like manner

अकृति f doing much प्रकरणम्

W the doing of the world

भुवनचरितम् Kāw, भुवनवृत्तान्तः

Das the doing one's duty

कार्यकरणम् MBH doing over again

आवर्तनम् doing well प्रकरणम् W

doing wrong अपेक्षित L to be

long in doing anything निरन्तर

to follow in doing अनुसर

BHP to stop (doing anything)

उपरमृ (Pāṇ. 1.3.85) उपरमति,

उपरमते ऽभ्, śāṅkhśr, Āśvly.

pañcat, etc. ~~समाचारः~~ W.

doings समाचारः W.

'childish doings' बाल-चरितम्

doings of children बाल-क्रिया

Märkp the doings of women

र-गो-चरितम् MW knowing the

doings of a Vetāla वेतालकर्मन्

mfn Var Br S.

doer adj I T कर्तृ RV, AV, etc,

MBh, Mn, etc, कर्तृक — कर f (रि)

(३ rarely ३॥) (esp ये) AV 12.

2.2, Mn, Pañcat, etc — अन्तर f

(३) ये.

| II अन्तर m f Mn, Yājñ, etc.

evil-doer, I I दुष्ट-चरित

Pañc 1. $\frac{215}{216}$, दुष्ट-चरित MBh,

R, etc.

^{I II}
~~दुष्ट~~ कुरवः m pl कर्तारः common

12835 25

ch Up.

one who does करे RV, AV, etc,

MBH, Mn, etc, करे one who

does a manly act करे पुरुष

one who does more करे अधिक

W (?) one who does does

nothing in vain सत्यकाम

BHP what does करे (इति)

(generally ifc) MBh, etc

who does अरिण f (इणि)

(generally ifc) MBh, etc.

doing adj । I कुर्वत, कुर्वणि

अरिण f (इणि) (generally ifc)

MBh, etc — कृत only ifc (Pāṇ.)

6. 1. 182) — अरि f (इ) ifc —

अरिण Yājñ, MBh, etc (mostly

ife, SBz, Mn, etc) — कर †

(इ rarely आ) (esp ife) AV 12.

2.2, Mn, Pañcat, etc — अनुष्ठायिन

— करिन् ife MBh 14.759, R, etc.

I II करण † (इ) (esp ife) R,

etc — करिन् Kās on Pān 2.3.70

— करिष्णु (ife) Das — चाक्रि

(Pān 3.2.171, Vārtt 3) RV —

चक्र U. 1. 23.

doing again what has been done

already कृतकारिण Pat doing

all things सर्वकारिण W doing

an act without speaking

आवृत्त f ऽBr, Kāty Ṣr, Āiv Ṣr,

etc doing any particular work

तत्कार f (आ) Pān 3.2.21,

तत्पश्चात् L doing anything before

and after कृतकारिण

R 6.91.28 doing anything for

the most part यदश्रयसकारिण

L doing anything whatever

यत्किञ्चनकारक MBh doing any

work कृतकारिण MBh 1.5531

doing as one likes यथेष्टाचार

12890 26

MW doing both उभयंकरा RV 8.1.2

doing every work सर्वकर्मणि Pan,

Bhatt doing evil दुष्टेति W

doing good सुकृत् RV, AV, VS, etc

— सात्त्विक MBh doing good and

evil वृत्तिभाज Sis 14.19 doing

great wealth उरुचाक्रे RV 2.

26.4, 5.67.4, 8.18.5 doing

/239/

27

large work उक्त-चिह्न RV 2. 26.

4, 5, 6, 7, 4, 8. 18. 5 doing

little इष्टकर ८ (इ) — चरि ५४

RV 7. 97. 7.

doing much I II बहुकर १ (इ)

Bhatt.

I II अनेककर म — बहुकर

VS.

doing nothing but lament

प्रतापेणमय f (इ) MW doing one

तुल्यं f (इ) Pāṇ 3.2.21

doing one's duty धर्मे स्थित

doing that तत्कारं f (आ) ॥

Pāṇ 3.2.21, तत्कारं L doing

the same work तत्कारिण

Mn 9.261, तत्कारिण Kāvyaṭṭ

2.20 doing 2 things दिनकर

f (इ) W doing very much

कारिष्ठ RV 7.97.7 doing well

सुसंस्थित W doing what is

enjoined कृतिन W doing what

one has been told प्रोक्तकारिण

BhP doing what one is told

वचनकर f (इ) पाँचत doing

what one likes देकर १ (अ)

L doing which मकर १ (अ)

Pāṇ 3.2.21, Vārtā — मकरिण

TBz doing which for the first

time मकर Pāṇ 6.2.162,

Sch doing work मकर १

(इ) MBh, Bhp, Pañcat, etc

doing wrong देकर यज्ञ

not doing evil अनुपहत RV

3. 33. 13.

done adj I I कृत RV, AV, etc —

विहित Mn, MBh, etc — अनुष्ठित

— प्रयुक्त Br, Kauś, MBh, etc —

कृत — चेष्टित Śak 3. $\frac{23}{24}$. 5. 9.

I II आचेष्टित Daś — आहित MBh

— उपपादित — निवृत्त Mn, MBh,

Kāv, etc — निष्पादित Pur, Vet

— पञ्चगित MBh — प्रकल्पित

MBh, Kāv, etc, प्रकृत R,

Kāthās — प्रकृत RV, etc —

प्रणीत Up, MBh, etc — प्रतिपन्न

W — व्यवसित Kāth, व्यवस्त

Divyāv — व्यवहित W — संसिद्ध

Hariv, Kāthās — समाचरित W —

समाचरण MBh — समापन्न L —

समापित Kāv, Kathās — स्वगाकृत

TS.

not done अनुपपन्न anything

done गतम् W badly done

कुरुष्वित R being done क्रियमाण

(pr pass p) being done

every month मासिकवित

12898

34

Vishn completely done with

सुसोत f (अ) Mricch a deed

done by one's self सौमित्र

MBh, R done against a father

पितृकृत AV done against free

consent बलकृत Mn 8.168 etc

done against one's self

आत्मकृत VS 8.13 done and not

12899 35

done ଅମିତ MBH 12.6542

done (as a kindness) ଅମିତ

Rajat done (as evil) to anyone

ଅମିତ VarBzS done (as good)

to anyone ଅମିତ VarBzS done

away ଅମିତ done away with

ଅମିତ RV, AV, TS, Bz, Up

done before ଅମିତ MBH

कृतपूर्व done by a father

पितृकृत AV done by a woman

योषितकृत W done by another

अन्यकृत RV done by bulls

वृषभचरित VarBzS done by me

मत्कृत RV, MBh done by one's

self स्वकृत f (आ) MBh, Hariv, etc

R, etc done by the gods देवकृत

12951

31

RV, AV, SB, etc done by women

र-अकृत & (अ) AV done conformably

अनुष्ठित done for and against

कृतपकृत gana शाकपायिवादि

done formerly कृतपूर्व Dais

done in a moment शगेपाक

gana न्यङ्कवादि done knowingly

or ignorantly शानाशानकृत Mn

8.145 done mutually उपाहित

L done of one's self

आत्मकृत R 2.46.23 done well

सत्कृत W 'done with' कृतम्

(with सह or with instr).

done with effort I II

उद्धारित — चेष्टित W —

प्रस्तुत W.

done with energy प्रशक्ति W

done wrongly अप्रशक्ति —

अप्रशक्ति SBZ easy to be

done सुशक्ति f (अ) RV

formerly done पूर्वप्रशक्ति f (अ)

R hard to be done अप्रशक्ति

Be, Mn, Mn²⁺, etc ill-done

अप्रशक्ति W in a way not done

before अष्टांगकारिणः Pāṇ knowing

what is to be done प्रतिपत्तिदक्ष

Pāṇcat, प्रतिपत्तिमत् R, Kām,

Swiṣṭ, प्रतिपत्तिविज्ञारद MBh not

done with अनिष्कृत RV not

easy to be done अष्टाकर MBh

8.99, etc one who has caused

to be done कारितवत् one

who has done anything कृतवान्

one who has done so एतद्वन्तः

Mn 8. 314 one who has performed

what was to be done कर्तव्यम्

Prab showing what ought to

be done प्रतिपत्तिर्दृष्टिः Saddhā

the suitability of being done

कर्तव्यम्, कर्तव्यता, कर्तव्यत्वम्

Tattvas to be done (as paying

debts) when the Aśvattha tree

bears & अष्टाश्विन Pān. 4.3.48

very difficult to be done

सुदुष्कर MBh, Bear, BhP.

well done I I सुवृत्त & (आ)

Mālatim, सुवृत्त impers.

I II विपत्तयः AV, VarBṛS, Suśr

-- सप्तम्य Mahāvry well done

(as food) सप्तम्य Āpast what

has been done and what has not

been done सप्तम्य, सप्तम्य

n sg & du AV 19.9.2, SBz

14.7.2.27, Kath Up 2.14

what has been done and what

is to be done सप्तम्य up

to get done परिप्राय. caus

परिप्राययति Lalit, Divyāv to

have anything done by another

कृ caus कारयति, कारयते (double

acc instr & acc).

to be done adj । I काय AV 3.

24.5, TS, Mn, etc — करणीय

MBh, R, etc — कर्तव्य TS, ŚBr,

Ait Br, Mn, etc — विधेय MBh, Kāv,

etc — चेष्टितव्यम् न impers MBh

12. 4919 — कृत्य Mricch — आचरणीम्

Pāṇcat, Śāstrig, आचरितव्य MBh

3. 15120, आचर्य Pāṇ 3.1.100 Commy

Pāṇ-6.1.147, Sch — अनुष्ठेय

व्यवहृतव्य (व्यवहृतव्यम् impers) Hariv,

Pāṇcat.

I II उपपाद्य — करिष्य RV 1. 165..9,

कलव्य Sāy — कल्व RV — परिप्राप्य

Divyāṅv — परिपलव्य MBh —

संविधातव्य MBh, Mariv.

not to be done I अकरणीय

— अकार्य — अकृत्य.

cleve. at performing what has

to be done कारयितव्यदक्ष Kum

12911

47

7.27 'essence of what is to be

done' कृत्यसारः improper to

be done अकर्मण्य most proper

to be done कार्यतम MBh, R 5.

77.16 necessary to be done

according to certain conditions

इतिकरणीय [Kir 7.17] इतिकर्तव्य

इतिकर्म, इतिकृत्य one who has

left some work to be done

कृत्यशेष BHP 3.2.14 proper to

be done कृत्यम् MBh, R, etc

the state of being necessary

to be done कर्तव्यता Sāh,

कर्तव्यत्वं that which ought to

be done कर्तव्यम् MBh, Pañcat,

Kathās, etc to be done before

पूर्वनाम R to be done by one's

self स्वविधेय Naish to be done

in a year वर्षकृत्य Cat to be

done in any special case

प्रतिविधेय Kālid to be done

quickly शीघ्रकृत्य Pañcat to

be done subsequently उत्तरधेय

what is to be done विधेयम्

Rājat what is to be done and

what is not to be done

कृत्याकृत्यम् Suir, Pañcat,

Sāh what is to be done and

not to be done कामाकामम्

what ought to be done कृत्यम्

Mn, R, etc.

having done । I कृत्वा प.

having done that अदः कृत्य.

to be done | I अनुपठि pass

अनुपठयिते.

• to cause to do | I कृ caus कारयति,

कारयते — रच ल 10 (that up 35.)

12) रचयति (with double acc)

Uttar.

causing to do adj | I कारयितु

Mn 12.12, MBh.

caused to be done । I अनिर्ण-

mfn ifc Mn, MBh, etc.

caused to be done by चरित-

mfn (instr) MBh 12. 11581.

to be caused to do. । I कामे

Naish — कारमितव्य R, Pañcat

12917 53

to be made to do | I कारयितव्य

mfu R, Pañcat 24.

desire to do | I चिकीर्षा (Pañ 3.

3.102, Kāś) (generally ये) MBh,

1, R 1.5, Pañ 2.33.66, Kāś.

(with gen) Bhp 2 f, (चिकीर्षा)

11.9.26.

the desire of doing a kindness

12918

54

to प्रियाचिकीषा (gen) mñh.

to be desirous of doing | I

अंगुष्ठा desid अंगुलिष्ठासति.

to intend to do. | I कृ desid

चिकीषति, चिकीषते AV 12. 4. 19, ŚBr

Kāty Śr, Mn, etc.

intending to do | I चिकीषत्य mñh

(Pan 3.2. 168, Kāś) (with acc

12919

or ifc) MBh, R, Pāṇ 2.3.69, Kās,

BhP, Kathās.

intention to do | I चिकीरसा (Pāṇ

3.3.102, Kās) (generally ifc)

MBh 1.R.1.5, Pāṇ 2.33.66, Kās,

(with gen) BhP 2 f, (चिकीरसा)

11.9.26.

'intended to be done' | I

12920 ~~56~~

चिकीषितम् Mn 4.6, MBh, R, etc.

to wish to do I I कृ desid

चिकीषति, चिकीषते AV 12.4.19,

ŚBr, KātyŚr, Mn, etc.

wishing to do adj I I चिकीष

Vop, चिकीषक Kāś on Pan 1.1.58

& 6.1.193 — विधित्सु MBh, Kāv,

etc — चिकीषुण (acc) MBh 6.48.83.

I II संविधानीय Kull on Mn 5.86

— संविधानीय Marav.

not wishing to do निविधित्स

MBh.

to be wished to be done I I

चिकीत्स mfn Pān. 6.1.185,

Kās.

